

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Odvolání v civilním procesu

Konzultant

Prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.

Diplomant

Zuzana Vaníčková

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Brandýse nad Labem dne 20. srpna 2007



Podpis diplomanta

OBSAH

1.	Úvod.....	6
2.	Obecná charakteristika institutu odvolání.....	7
3.	Přípustnost odvolání	9
3.1.	Objektivní podmínky přípustnosti odvolání	9
3.1.1.	Existence nepravomocného rozhodnutí soudu prvního stupně.....	9
3.1.2.	Přípustnost odvolání proti rozhodnutí.....	10
3.2.	Subjektivní podmínky přípustnosti odvolání.....	15
4.	Náležitosti odvolání	16
4.1.	Odvolací důvody.....	17
4.2.	Zákaz novot.....	18
5.	Účinky odvolání.....	20
5.1.	Suspenzivní účinek	20
5.2.	Devolutivní účinek.....	21
6.	Odvolací řízení.....	21
6.1.	Úkony soudu prvního stupně	23
6.1.1.	Včasnost odvolání.....	24
6.1.2.	Odstraňování vad odvolání	27
6.1.3.	Další úkony soudu prvního stupně.....	31
6.1.4.	Autoremedura	33
6.2.	Řízení u odvolacího soudu.....	35
7.	Rozhodnutí odvolacího soudu	41
7.1.	Odmítnutí odvolání	43
7.2.	Potvrzení napadeného rozhodnutí.....	43
7.3.	Změna napadeného rozhodnutí.....	44
7.4.	Zrušení napadeného rozhodnutí.....	45
8.	Náklady řízení a další průběh řízení	48
9.	Závěr	51
10.	Seznam použité literatury	54
	Přílohy.....	56

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

NS (ČR)	- Nejvyšší soud ČR
OSŘ	- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZKV	- zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
ZSS	- zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
EŘ	- zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů
SoudP	- zákon č. 549/1991 Sb., o soudním poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
SŘS	- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	- Listina základních práv a svobod, vyhl. pod č. 2/1993 Sb.
R	- rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS
SJ	- časopis soudní judikatura
S I.-III.	- sborníky NS o OSŘ

Tam, kde u citovaného paragrafu není uvedena žádná zkratka právního předpisu, jde o ustanovení občanského soudního řádu.

1. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá odvoláním v civilním procesu. Odvolání je procesním institutem, se kterým se setkáváme v různých typech řízení. Záměrem práce je vylíčit pouze odvolání v civilním řízení soudním, a to s důrazem na řízení sporné, které je nejtypičtějším druhem občanského řízení soudního. Specifika zvláštních druhů civilního řízení soudního, jako řízení vykonávacího či řízení konkurzního by totiž svým rozsahem přesahovaly možnosti této práce.

Stěžejním právním předpisem úpravy odvolání v civilním procesu je zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění. Některé dílčí otázky této problematiky jsou upraveny též v jiných právních předpisech, jako jsou zejména zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, které jsou v této práci zohledněny.

V této práci se podrobněji věnuji pouze některým dílčím problémům tématu - úkonům soudu prvního stupně a dále otázkám, které považuji z hlediska praktického i teoretického za zajímavé a hodné širší diskuse. Především se pozastavuji u otázek řízení ve věcech bagatelních, smírného řešení sporů, a úpravy změny a zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně.

Též se pokusím nastínit zkušenosti získané ze soudní praxe. Tímto bych také chtěla poděkovat soudcům a pracovníkům Okresního soudu (kde jsem čerpala), kteří mi poskytli informace, umožnili náhled do soudních spisů a pohyb v rámci soudu a tím hlouběji poznat jejich práci, velmi se lišící od teoretického povědomí.

S ohledem na rozsah diplomové práce není možné zmínit všechny publikované soudní rozhodnutí vztahující se k odvolání, neboť jde o problematiku velmi rozsáhlou. Proto dávám přednost pouze judikatuře, která je důležitá z hlediska mého hlubšího výkladu.

Ve statistikách a grafech na konci práce se pokusím přiblížit, jak je opravný prostředek - odvolání využíváné v praxi, v kolika případech odvolání směřuje proti rozhodnutím okresních a v kolika proti rozhodnutím krajských soudů, kdo odvolání

nejčastěji podává a jaký je výsledek odvolacího řízení. Součástí práce jsou i přílohy uvádějící dokumentaci z praxe, zejména vzory úkonů soudu prvního stupně.

2. Obecná charakteristika institutu odvolání

Odvolání jako opravný prostředek je procesní úkon, kterým se účastník může domáhat přezkoumání správnosti soudního rozhodnutí. Odvolání je jednotným řádným opravným prostředkem, kterým lze napadnout nepravomocná rozhodnutí soudu vydaná v řízení v prvním stupni, pokud to zákon nevyklučuje (§ 201). Odvoláním lze tedy napadnout jak rozsudek, tak usnesení a výrok platebních rozkazů (§ 174 odst. 2 věta druhá a § 175 odst. 6) (a směnečných a šekových platebních rozkazů) o náhradě nákladů řízení soudu prvního stupně. Drápal¹ ve své stati však upozorňuje, že „jednotnost odvolání se jeví jen jako zdánlivá.“² Nesmíme totiž opomenout odlišnosti přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé ve sporném a nesporném řízení a dále též specifika postupu při přezkoumání usnesení procesní povahy a usnesení vydaných v řízení o výkon rozhodnutí. Proto je vždy třeba k těmto okolnostem přihlížet, neboť z povahy rozhodnutí soudu prvního stupně vyplývá též rozdílný postup zúčastněných subjektů a způsob projednání v průběhu odvolacího řízení.

V souladu s dispoziční zásadou je podání odvolání v rukou účastníků, je tedy jen na jejich vůli, jestli ho využijí nebo ne. Přitom je k jeho podání oprávněn jen účastník, jemuž nebylo rozhodnutím soudu prvního stupně plně vyhověno, popřípadě kterému byla tímto rozhodnutím způsobena určitá újma, odstranitelná změnou nebo zrušením napadeného rozhodnutí.³

Odvolání je vybudováno na zásadách apelačního systému. V odvolacím řízení je tak umožněn přezkum rozhodnutí po stránce právní i skutkové. Učebnice

¹JUDr. Lubomír Drápal je soudce nejvyššího soudu v Brně

² Drápal, L., Odvolání po novele občanského soudního řádu, Právní rozhledy, 2001, č. 9, mimořádná příloha str.1

³ k tomu viz judikatura R 62/1960

Winterové⁴ dále rozlišuje systém úplné apelace a neúplné apelace. V platné úpravě odvolání se uplatňují oba tyto systémy.

Novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 30/2000 Sb. s účinností od 1. ledna 2001 zavedla do právní úpravy odvolání princip neúplné apelace. Ten lze stručně charakterizovat tak, že v odvolání se nepřipouští (až na stanovené výjimky - viz oddíl 4.2.) uvádět nové skutečnosti a důkazy, a že v odvolacím řízení nelze přihlížet ke skutečnostem a důkazům, neuplatněným před soudem první instance.

Účelem zavedení systému neúplné apelace bylo zvýšení odpovědnosti účastníků ve sporném řízení, neboť je vede k tomu, aby všechny rozhodné skutečnosti a důkazy uplatnili již v řízení před soudem prvního stupně a neponechávali si je až na řízení odvolací. Ve svých důsledcích došlo ke zrychlení projednání sporů a zabránění účastníkům v záměrném prodlužování soudního řízení a oddalování tak konečného rozhodnutí soudu.

Je otázkou jaké důsledky má tato změna pro soudy. Jistě klade nové nároky na odvolací soudy a současně zvyšuje odpovědnost soudů prvního stupně za výsledek řízení. Jejich vypořádání se s novou úpravou a vzniklými otázkami lze se zájmem sledovat v četných diskuzích odborných časopisů.⁵

Nesmíme opomenout dodat, že zejména ve věcech uvedených v § 120 odst. 2 (jde především o tzv. řízení nesporná), ve věcech výkonu rozhodnutí a při přezkoumání rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a nemeritorních usnesení soudu prvního stupně, se nadále v odvolacím řízení uplatní systém úplné apelace. Rozhodnutí soudu prvního stupně lze tedy přezkoumat na základě těch skutečností a důkazů, které účastníci v řízení před tímto soudem neuplatnili.

Úprava odvolacího řízení byla dále s účinností od 1. dubna 2005 změněna zákonem č.59/2005 Sb. Cílem této novely bylo snížit množství zrušených rozhodnutí soudu prvního stupně odvolacím soudem a jeho vrácení k dalšímu řízení.

⁴ Winterová, A., a kol.: Civilní právo procesní, 4. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006

⁵ Např. v otázce námitek promlčení v odvolacím řízení viz Derka, L., Námitka promlčení vznesená v odvolacím řízení, Soudní rozhledy, 2003, č. 2 nebo Ještě jednou k námitce promlčení vznesené v odvolacím řízení, Soudní rozhledy, 2003, č. 10, Zoubek, H., Uplatnění námítky promlčení v odvolacím řízení, Soudní rozhledy, 2005, č. 5 a judikatura R 45/2004. Z uvedeného lze shrnout, že námitka promlčení je procesním institutem, tedy se zákaz novot na ni neuplatní.

Pro úplnost je nutné doplnit, že uplatněním odvolání, jakožto řádného opravného prostředku se projevuje dvojinstančnost občanského soudního řízení.⁶

Právní úprava odvolání je obsažena především v ustanovení § 201 až § 226 OSŘ, upravující tento institut obecně, ale též v jiných ustanoveních, které uvádějí zvláštnosti k obecné úpravě.

3. Přípustnost odvolání

Mezi předpoklady přezkumu cestou odvolání lze rozlišovat podmínky, které se váží k napadenému rozhodnutí, a podmínky vázané na subjekt, který odvolání podává. Hovoříme o nich jako o objektivních podmínkách přípustnosti na straně jedné a subjektivních podmínkách přípustnosti na straně druhé.⁷

S ohledem na rozsah této práce, který mi neumožňuje věnovat se všem otázkám podrobně, zmiňuji následující oddíly stručně s přihlédnutím na konkrétní otázky, které dle mého názoru mohou působit kontroverzně.

3.1. Objektivní podmínky přípustnosti odvolání

Objektivní podmínky přípustnosti jsou:

- Existence nepravomocného rozhodnutí soudu prvního stupně
- Přípustnost odvolání proti rozhodnutí
- Dodržení lhůty

3.1.1. Existence nepravomocného rozhodnutí soudu prvního stupně

Odvoláním lze napadnout rozsudek nebo usnesení soudu prvního stupně, pokud to zákon nevylučuje (srov. § 201). Odvolání však nelze podat proti platebnímu

⁶ Zásadu dvojinstančnosti prolamuje nepřípustnost odvolání v bagatelních věcech (viz. níže)

⁷ viz např. Wintrová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. vydání, Praha, Linde, 2006 nebo Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, 7. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006

rozkazu (směnečnému či šekovému rozkazu), pokud není odvoláním napadáno rozhodnutí o nákladech rozkazního řízení.

Další podmínkou je pak skutečnost, že se jedná o rozhodnutí soudu prvního stupně, které dosud nenabýlo právní moci. Teorie⁸ definuje právní moc jako „vlastnost rozhodnutí, která znamená jeho závaznost a relativní nezměnitelnost.“ Právní moc rozhodnutí je vázána na marné uplynutí lhůty (viz oddíl 3.1.3.), která činí 15 dnů od doručení rozhodnutí. Právní moc rozlišujeme na relativní a absolutní. Relativní je právní moc ve vztahu ke konkrétnímu účastníkovi řízení, který již nemůže proti rozhodnutí podat odvolání. Jako absolutně pravomocné rozhodnutí je pak označováno rozhodnutí, proti kterému nemůže podat odvolání žádný z účastníků.

3.1.2. Přípustnost odvolání proti rozhodnutí

Přednostně je nezbytné uvést, že vyloučení přípustnosti odvolání musí být v zákoně obsaženo výslovně. Přitom v pochybnostech se má odvolání považovat spíše za přípustné.

Ustanovení § 202 OSŘ uvádí, proti kterým rozhodnutím není odvolání přípustné. Nejedná se však o výčet úplný, neboť vyloučení odvolání stanoví občanský soudní řád rovněž v jiných ustanoveních. Přípustnost odvolání proti usnesení soudu prvního stupně vylučují dále některé zvláštní předpisy (ZKV, EŘ).

3.1.2.1. Nepřípustnost odvolání proti usnesení

Odvolání je podle § 202 odst. 1 občanského soudního řádu vyloučeno proti usnesením, jímž:

- a) se upravuje vedení řízení (jedná se zejména o předvolání, o prominutí pořádkové pokuty (§ 53 odst. 2), o nařízení jednání (§ 115 odst. 1), o přiznání osvobození od soudních poplatků (§ 138 odst. 1) - jde o rozhodnutí, které v zájmu hospodárnosti řízení vyžadují rychlého řešení a jimiž soud není vázán a může je změnit bez podání odvolání;

⁸ např. Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 4. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006

- b) byl k řízení přibrán další účastník (§ 94 odst. 3) - tj. pouze v případě nesporných řízení. Naopak proti usnesení o zamítnutí návrhu na přibrání účastníka je odvolání přípustné;
- c) bylo zahájeno řízení bez návrhu (§ 81 odst. 1) - např. řízení o dědictví, řízení opatrovnické či řízení ve věcech péče o nezletilé;
- d) byl účastník vyzván, aby neúplné, nesrozumitelné nebo neurčité podání doplnil nebo opravil (§ 43 odst. 1);
- e) bylo prominuto zmeškání lhůty (§ 58 odst. 1) - kdyby však soud návrh na prominutí zmeškání lhůty zamítl, bylo by proti takovému usnesení odvolání přípustné;
- f) byla nebo nebyla připuštěna změna návrhu (§ 95 odst. 2);
- g) bylo rozhodnuto o svědečném nebo o nárocích podle § 139 odst. 3, a to z důvodu hospodárnosti řízení, protože v praxi jde zpravidla o velmi malé nároky;
- h) byl schválen smír (§ 69 a § 99) - soudní smír má účinky pravomocného rozsudku. Zrušení usnesení o schválení smíru lze dosáhnout jen pomocí žaloby na neplatnost smíru;
- i) byl zamítnut návrh na přerušování řízení podle § 109 nebo podle § 110 OSŘ;
- j) byl žalovaný vyzván, aby se ve věci písemně vyjádřil (§ 114b) - zde se jedná o urychlovací institut řízení;
- k) bylo upraveno rozhodnutí, netýká-li se oprava výroku rozhodnutí - jde o opravu chyb rozhodnutí spočívajících v psaní a počtech podle § 164.

Teorie⁹ upozorňuje, že nejde o taxativně vypočtená usnesení. Je třeba ještě dodat, že kromě usnesení o schválení smíru se vesměs jedná o rozhodnutí procesní povahy.

⁹ Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 4. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006 nebo Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, 7. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006

3.1.2.2. Nepřípustnost odvolání proti rozsudkům

Odvolání není přípustné proti rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 2.000 Kč, k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží (§ 202 odst. 2). Tato výjimka, v literatuře¹⁰ běžně označovaná jako nepřípustnost odvolání v tzv. bagatelních věcech, prolomuje zásadu dvouinstančnosti řízení.

Z hlediska právní úpravy se jedná o změnu občanského soudního řádu zavedenou zákonem č. 30/2000 Sb. a to proto, jak uvádí Důvodová zpráva k výše zmíněné novele, že „se jedná o tak málo významné věci, v nichž ke správnému a spravedlivému rozhodnutí postačuje řízení v jediném stupni, přičemž přezkoumání takových rozhodnutí odvolacím soudem by představovalo jen průtah v uspokojení oprávněných věřitelů.“

Pro posouzení přípustnosti je rozhodná výše plnění v době rozhodování soudem prvního stupně. Dále je třeba uvést, že pro přípustnost není významné, zda a v jakém rozsahu soud prvního stupně žalobě vyhověl nebo zcela zamítl. Z judikovaného případu¹¹ rovněž vyplývá, že odvolání není přípustné ani proti vedlejším výrokům rozsudku o lhůtě k plnění a o nákladech řízení.

Výjimkou z omezení práva podat odvolání jsou rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání. Odvolání proti těmto rozsudkům je možné, ale pouze ze zákonem stanovených odvolacích důvodů, které jsou značně omezeny (§ 205b).

Pro úplnost musíme ještě dodat, že zákaz se nevztahuje na rozsudky, kterými bylo rozhodnuto o nepeněžitém plnění, i když hodnota nepeněžitého plnění nepřesahuje 2.000,- Kč. Zákon totiž výslovně mluví o „peněžitém plnění“ a analogické použití tohoto ustanovení na „nepeněžité plnění“ by tak bylo v rozporu se zákonem.¹²

Jelikož problém tzv. bagatelních věcí nabízí řadu otázek, chtěla bych se tu krátce zastavit. V souvislosti se zavedením nepřípustnosti odvolání v tzv. bagatelních věcech se totiž rozvinula široká diskuze o koncepci jednostupňového soudního řízení

¹⁰ viz např. Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 4. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006 nebo Macková, A., Opravné prostředky po novele OSŘ provedené zákonem č. 30/2000 Sb., Bulletin advokacie, 2000, č. 8, str. 28

¹¹ R 45/2002

¹² srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol., cit.dílo nebo Drápal, L., Odvolání po novele občanského soudního řádu, Právní rozhledy, 2001, č. 9, mimořádná příloha

a otázek s tím spojených. Objevily se názory, že jde o rozpor s ústavními předpisy, zejména s právem na soudní ochranu a právem na spravedlivý proces podle čl. 36 LZPS. K pochybnostem o ústavnosti se Ústavní soud vyjádřil v několika svých nálezech a usneseních. Došel k názoru, že „z ústavněprávního hlediska není soudní řízení povinně dvoustupňové, s výjimkou věcí trestních, u kterých tento požadavek vyplývá z čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Jednostupňové soudnictví nikterak nevybočuje z ústavních mezí.“¹³ Kühn a Derka k tomu dále dodávají: „Z našeho ústavního pořádku ani z Evropské Úmluvy z roku 1950 obecné právo na dvouinstanční proces nevyplývá; je snahou o minimalizování možných pochybení v rozhodnutí soudu první instance, a to i za cenu celkového prodloužení řízení, jeho prodražení, a narušení právní jistoty.“¹⁴

Je nepochybné, že kombinace nemožnosti odvolání proti rozsudku v tzv. bagatelních věcech se zjednodušeným odůvodněním (§ 175 odst. 4) těchto rozsudků může vést k rizikům svévole při aplikaci práva soudem prvního stupně.¹⁵

Domnívám se, že tato úprava je problematická. I když podle názoru Ústavního soudu¹⁶ nejde v případě tzv. bagatelních věcí o eventuální porušení principu rovnosti, nelze problematiku bagatelních věcí podceňovat. Právní úprava by se měla snažit o dosažení spravedlnosti ve všech řízeních stejného druhu. Soudy by měly se zjednodušeným odůvodněním v těchto případech zacházet opatrně. To, že ve sporu jde o nízkou peněžitou částku ještě totiž neznamená jednoduchost případu jak po stránce skutkové tak po stránce právní.

Nabízí se další otázka, a to ohledně hranice stanovené výše 2.000 Kč. Je výše 2.000 Kč správná? Kdo tak rozhodl a na základě čeho? K řešení výše zmíněné hranice přípustnosti odvolání se nám naskytuje několik úvah. V ohled musíme brát především stav společnosti.

Společnost samotná nám poskytuje objektivní hledisko, nelze proto vyloučit navýšení takto dané hranice do budoucna v souvislosti s vývojem společnosti a jejím ekonomickým růstem.

¹³ Viz Nález III. ÚS 150/03

¹⁴ Kühn, Z., Derka, L., Odůvodnění rozhodnutí vyššími soudy po 1.1.2001 a některé poznámky související, Právní rozhledy, 2001, č. 8, str. 380

¹⁵ k tomu viz. tamtéž

¹⁶ Ústavní soud ČSFR: Sbirka nálezů a usnesení, svazek 1, nález Pl. ÚS 22/92

Jako další z variant úvahy o správné výši lze použít trestní úpravu, kde je stanovena částka 5.000 Kč. Proč by se nemohla použít stejná hranice v občanském i trestním řízení?

Ekonomická úvaha je zde ovšem bezpředmětná. Za pomoci vyhlášky č. 484/2000 Sb. o odměňování advokátů, v platném znění, se můžeme dopočítat k výhodnosti stávající úpravy. Vyhláška totiž stanoví sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem v a to takto: je-li předmětem řízení peněžitá částka do 1.000 Kč, činí sazba odměny 4.500 Kč; v případě 2.000 Kč se dostáváme na sazbu 6.000 Kč; přímou úměrou sazba klesá. Pokud tedy tímto způsobem sečteme náklady stran sporu, připojíme soudní poplatek za odvolací řízení, došli bychom k částce až 20.000 Kč, ne-li výše za řešení pouhé „bagatelní věci“. Spor by se tedy nepřiměřeně prodražil.

I přes stálý problém s individualitou sporů i samotných občanů je třeba formulovat hranice v souvislosti s nezatažováním soudů a ekonomikou odvolacího řízení.

3.1.2.3. Přípustnost odvolání jen proti výrokům

Konečně pak podle § 202 odst. 3 nelze podat odvolání jen proti důvodům rozhodnutí. Odvolání může směřovat výlučně proti výroku rozhodnutí, neboť právě jen tato část nabývá právní moci a vykonatelnosti. Pokud účastník napadá důvody rozhodnutí, může tak učinit pouze spolu s výrokem.

3.1.2.4. Dodržení lhůty

Lhůta k podání odvolání činí 15 dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí soudu prvního stupně. Do běhu odvolací lhůty se nezapočítává den, kdy bylo rozhodnutí doručeno.

Odvolání se adresuje soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje. Jde o procesní lhůtu, postačí tedy, že je odvolání podáno prostřednictvím držitele poštovní (či jiné) licence nebo u soudu v poslední den lhůty (viz níže).

V některých případech je stanovena delší odvolací lhůta; lhůta kratší než 15 dnů však nikdy nepřichází v úvahu. Jde o případ, kdy bylo vydáno opravné usnesení

týkající se výroku rozhodnutí. Potom běží nová lhůta k odvolání, a to od právní moci opravného usnesení.

O další zvláštní situaci delší odvolací lhůty se jedná v případě nepoučení účastníka soudem o délce a možnosti podání odvolání nebo poučí-li soud tak, že odvolání není přípustné; potom trvá odvolací lhůta 3 měsíce od doručení. Od toho je třeba rozlišovat případ, kdy poučení obsahovalo nesprávnou delší lhůtu; pak je odvolání včasné, bylo-li podáno v této lhůtě. To neplatí, jde-li o odvolání proti rozsudku v tzv. manželských věcech.

Zákon dále umožňuje prominutí zmeškání lhůty k podání odvolání soudem, který napadené rozhodnutí vydal. Prominout zmeškání lhůty však nelze u odvolání proti rozsudku v tzv. věcech manželských.

3.2. Subjektivní podmínky přípustnosti odvolání

Subjektivní podmínky přípustnosti odvolání vyjadřují okruh osob oprávněných podat odvolání. Zákon v této souvislosti výslovně uvádí účastníka, jehož návrhu nebylo alespoň částečně vyhověno.

Vedle účastníka řízení jsou k podání odvolání legitimováni vedlejší účastníci (§ 203 odst. 1), státní zastupitelství a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále jen „Úřad“) v případech a za podmínek stanovených zákonem (§ 203 odst. 3). Jestliže státní zastupitelství a Úřad samy nejsou účastníkem řízení, mohou tak učinit jen ve věcech, ve kterých vstoupili do řízení podle § 35 odst. 1, a jen tehdy, pokud k tomu došlo dříve, než uplynula odvolací lhůta všem účastníkům.

Vedlejší účastník může podat odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, jen jestliže se jím podporovaný účastník odvolání nevzdal, nebo jestliže s odvoláním vedlejšího účastníka nevyjádřil nesouhlas. Je tím vyjádřen smysl vedlejšího účastenství, tedy „pomoc“ jedné ze stran sporu řízení; proto nelze připustit podání odvolání proti vůli účastníka.

Zkoumat subjektivní legitimaci je třeba též v souvislosti se společenstvím účastníků. V tomto případě bude rozhodovat, zda jde o společenství samostatné nebo nerozlučné. Podá-li odvolání jeden z nerozlučných společníků, má odvolání účinky

pro všechny nerozlučné společníky. V druhé variantě se budou účinky podaného odvolání jedním účastníkem vztahovat jen k jeho postavení.

Drápal¹⁷ přiznává legitimaci k odvolání též osobám, které se účastní na řízení, ale nejsou přitom účastníky celého řízení. Nazýváme je osobami „zúčastněnými“; jsou jimi např. svědci, tlumočníci nebo znalci.

Rozdílná úprava subjektivní legitimace panuje v ustanovení OSŘ o výkonu rozhodnutí a zvláštních právních předpisech (ZKV).

4. Náležitosti odvolání

Aby měl odvolací návrh zamýšlené účinky, musí splňovat zákonem stanovené náležitosti jak pro obsahovou tak pro formální stránku odvolání.

Pro formu odvolání stanoví právní úprava náležitosti v podstatě shodně s jinými podáními. Odvolání lze podat písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky nebo telefaxem (§ 42 odst. 1). U odvolání učiněného v elektronické podobě není stanoveno, že musí být opatřen zaručeným elektronickým podpisem ve smyslu zákona č. 227/2000 Sb., v platném znění. Proto musí být elektronicky, ale též telefaxem podané odvolání ve stanovené lhůtě doplněno předložením originálu. Tři denní lhůta se vztahuje i na odvolání podané v telegrafické podobě, které musí odvolatel písemně potvrdit. Pokud se tak nestane, soud k odvolání nebude přihlížet.

Pokud jde o obsahovou stránku, rozlišujeme náležitosti obecné a zvláštní. Odvolání musí v první řadě obsahovat náležitosti, které § 42 odst. 4 vyžaduje pro všechna podání adresovaná soudu. Musí z něj být patrné, kterému soudu je určené, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, musí být podepsáno, datováno a musí k němu být připojen potřebný počet stejnopisů.

Zvláštní náležitosti jsou náležitosti specifické jen pro odvolání a jsou obsaženy v ustanovení § 205 OSŘ. V odvolání musí být uvedeno: proti kterému

¹⁷ Drápal, L., Odvolání po novele občanského soudního řádu, Právní rozhledy, 2001, č. 9, mimořádná příloha str. 3

rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se napadá; v čem je spatřována nesprávnost rozhodnutí nebo postupu soudu, tedy odvolací důvod; a odvolací návrh (petit) - čeho se odvolatel domáhá, tedy zda navrhuje změnu rozhodnutí soudu prvního stupně a jakou, zrušení a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení, zastavení řízení nebo postoupení věci věcně příslušnému soudu. Pokud rozhodnutí obsahuje více výroků, musí odvolatel označit ty výroky, které napadá.

V souvislosti s podáním odvolání je třeba upozornit, že podání odvolání je zpoplatněno, což nikterak nevyklučuje možnost osvobození od soudní poplatků podle zákona o soudních poplatcích (zák. č. 549/1991 Sb., v platném znění).

4.1. Odvolací důvody

Odvolací důvody taxativně vyjmenovává ustanovení § 205 odst. 2 OSŘ:

- a) nebyly splněny podmínky řízení, rozhodoval věcně nepřislušný soud prvního stupně, rozhodnutí soudu prvního stupně vydal vyloučený soudce (přisedící) nebo soud prvního stupně byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát;
- b) soud prvního stupně nepřihlédl k odvolatelem tvrzeným skutečnostem nebo k jím označeným důkazům, ačkoliv k tomu nebyly splněny předpoklady podle § 118b nebo § 118c, popřípadě § 175 odst. 4, první věta za středníkem;
- c) řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci;
- d) soud prvního stupně neúplně zjistil skutkový stav věci, neboť neprovedl navržené důkazy potřebné k prokázání rozhodných skutečností;
- e) soud prvního stupně došel na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním;
- f) dosud zjištěný skutkový stav neobstojí, neboť tu jsou další skutečnosti nebo jiné důkazy, které nebyly dosud uplatněny (§ 205a);

g) rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Stanovené odvolací důvody jsou způsobilé jen pro odvolání proti rozsudku nebo usnesení, jímž bylo rozhodnuto ve věci samé; toto omezení neplatí pro tzv. řízení nesporná podle § 120 odst. 2 OSŘ. Pro odvolání proti rozhodnutí procesní povahy nejsou důvody zákonem omezeny, lze tudíž uvést jakékoli důvody, v nichž je spatřována nesprávnost rozhodnutí. Jde-li o odvolání proti rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání, platí pro ně ještě širší omezení (§ 205b).

Účastník musí uvést alespoň jeden odvolací důvod, proč rozhodnutí soudu prvního stupně napadá. Pokud by odvolatel žádný odvolací důvod i přes výzvu soudu neuvedl, nebylo by možné meritorní rozhodnutí přezkoumat a odvolací soud by odvolání odmítl.

Odvolacím důvodem ani odvolacím návrhem není odvolací soud vázán. Odvolatel je tedy oprávněn až do rozhodnutí o odvolání měnit a doplňovat důvody odvolání (i odvolací návrh). Naproti tomu není odvolatel po uplynutí odvolací lhůty oprávněn měnit rozsah (kvantitativní rozšíření), v jakém je rozhodnutí napadeno, a meze, ve kterých se domáhá přezkoumání rozhodnutí (viz níže).

4.2. Zákaz novot

Jak již bylo zmíněno, odvolání je ve sporném řízení založeno na principu neúplné apelace. Podstatou tohoto principu je zákaz novot (§ 205a), tedy skutečností a důkazů, které nebyly účastníkem uplatněny v řízení před soudem první instance, v odvolání proti meritornímu rozhodnutí. V případech řízení vykonávacího, řízení ve věcech uvedených v § 120 odst. 2, nebo u odvolání proti rozhodnutí procesní povahy se ale rozhoduje na principu úplné apelace; to znamená, že odvolacím důvodem mohou být i skutečnosti a důkazy neuplatněné před soudem prvního stupně.

Zákaz novot patří k prvkům koncentrace řízení zavedenou výše zmíněnou novelou. Považuji za nutné poukázat, že se koncentrace vztahuje na skutečnosti o

věci samé; ne tedy na skutečnosti rozhodné pro náhradu nákladů řízení a podle názoru prof. Winterové¹⁸ ani na skutečnosti vážící se k příslušenství pohledávky.

Zákaz novot však ani v případě odvolání proti meritornímu rozhodnutí vydanému ve sporném řízení neplatí bezvýjimečně. Nové skutečnosti a důkazy je možné v odvolacím řízení uplatnit za splnění podmínek § 205a.

Účinně uplatnit skutečnosti nebo důkazy může odvolatel tehdy, jde-li o takové, které se týkají podmínek řízení, věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce (přisedícího) nebo obsazení soudu; dále jestliže jimi má být prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Rovněž jde o případ, kdy jsou novoty způsobilé zpochybnit věrohodnost důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soudu prvního stupně.

Jde také o skutečnosti a důkazy, kterými má být splněna povinnost tvrzení a důkazní povinnost účastníka, a to za předpokladu, že pro nesplnění některé z uvedených povinností neměl odvolatel ve věci úspěch a že odvolatel nebyl řádně poučen podle § 118a odst. 1 až 3.

V souvislosti s koncentrací řízení je třeba zmínit i zvláštní poučovací povinnost o neúplné apelaci. Podle § 119a odst. 1 musí být účastníci poučeni o tom, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést před vyhlášením rozhodnutí soudu prvního stupně. Nebyli-li tedy účastníci řádně poučeni podle výše uvedeného paragrafu, nejsou pak nijak v uplatňování novot v odvolacím řízení omezeni. Tím, že se na účastníky kladou zvýšené nároky a zvyšuje se jejich odpovědnost, má pozitivní důsledek pro urychlení řízení. Zákazem novot se zamezilo schovávání si relevantních tvrzení a důkazů až do odvolacího řízení, které přinášelo oddalování konečného rozhodnutí a zbytečně vysoké náklady soudní ochrany.

Konečně posledním případem, kdy lze nova uplatňovat, je stav, kdy tyto skutečnosti a důkazy nastaly (vznikly) po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu první instance.

¹⁸ Winterová, A., Koncentrace civilního soudního řízení, Bulletin Advokacie, 2001, č. 4, str. 13

Považuji za nutné dodat, že stejné omezení jako na odvolatele se vztahuje i na ostatní účastníky. To vystihuje zásada rovnosti účastníků podle níž musí pro všechny platit stejná procesní pravidla.

5. Účinky odvolání

Zákonná úprava spojuje s včasným a přípustným odvoláním dva základní účinky. Teorie¹⁹ je běžně označuje jako účinek suspenzivní (odkládací) a devolutivní (odvalující).

5.1. Suspenzivní účinek

Suspenzivní účinek spočívá v tom, že se v důsledku odvolání odkládá právní moc napadeného rozhodnutí do doby než o odvolání rozhodne odvolací soud. Odvoláním se zpravidla odkládá i vykonatelnost rozhodnutí. Vykonatelnost rozhodnutí se odkládá, kromě předběžně vykonatelných rozsudků, jestliže je rozhodnutí vykonatelné po právní moci. Jiné pravidlo platí u usnesení, která jsou zásadně vykonatelná bez ohledu na právní moc; i zde však najdeme výjimky. K oddálení právní moci a vykonatelnosti nedojde, je-li podáno nepřípustné nebo opožděně podané odvolání.] *ve Z*

Zásadně platí, že odkladný účinek se týká celého napadeného rozhodnutí. Se zmíněným pravidlem se ovšem také pojí výjimky. Hovoříme o nich jako o případech tzv. oddělené právní moci, kdy podané odvolání nenabývá suspenzivního účinku ve vztahu ke všem výrokům napadeného rozhodnutí. Případy oddělené právní moci taxativně vyjmenovává § 206.

¹⁹ např. Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 4. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006

5.2. Devolutivní účinek

Devolutivním účinkem se rozhodnutí o odvolání přesouvá na odvolací soud. Soud, který původní rozhodnutí vydal, je jím vázán a proto nemůže přezkoumávat jeho správnost.

Funkční příslušnost soudu je stanovena s ohledem na to, jestli v prvním stupni rozhodoval okresní nebo krajský soud. V prvním případě je odvolacím soudem krajský soud (Městský soud v Praze), ve druhém případě pak vrchní soud.

Výjimkou z devolutivního režimu je institut tzv. autoremedury (viz. oddíl 6.1.4.), kdy soud prvního stupně je oprávněn sám plně vyhovět odvolání.

V rámci institutu odvolání je nutné se zmínit o vzdání se a zpětvzetí odvolání. Vzdání se a zpětvzetí odvolání jsou dispoziční procesní úkony účastníka. Vzdát se odvolání je možné jen vůči soudu, a to až po vyhlášení (vydání) rozhodnutí. Účastník, který se odvolání vzdal, jej nemůže již podat; vzdání se odvolání je neodvolatelný procesní úkon. Odvolání je též možné vzít zpět, ovšem jen do doby než o něm rozhodl odvolací soud. Vezme-li účastník odvolání zpět, zastaví odvolací soud řízení a původní rozhodnutí nabude právní moci jako kdyby k odvolání nedošlo; to neplatí u rozsudku, kterým bylo manželství rozvedeno, vysloveno, že manželství tu není nebo že je neplatné (event. registrované partnerství). Kdo odvolání vzal zpět, nemůže ho podat znovu.

6. Odvolací řízení

Odvolání, jak již bylo zmíněno, je řádný opravný prostředek proti nepravomocnému rozhodnutí soudu prvního stupně. Odvolací řízení lze proto považovat za pokračování nalézacího řízení uskutečněného před soudem první instance. Vzhledem k důslednému uplatnění zásady dispoziční ve sporném řízení

nelze odvolací řízení zahájit bez odvolacího návrhu. Odvolací řízení je pak zahájeno dnem, kdy soudu odvolání došlo (§ 211 a § 82 odst. 1 OSŘ).²⁰

Pro řízení u odvolacího soudu se podle ustanovení občanského soudního řádu (§ 211) použije přiměřeně právní úprava o řízení před soudem prvního stupně, není-li stanoveno něco jiného. Naopak nebude možno použít všechna ustanovení OSŘ upravující řízení v prvním stupni. Aplikace některých obecných ustanovení není s ohledem na specifika odvolacího řízení možná vůbec, protože jsou výhradně spojena s činností soudu prvního stupně (např. ustanovení o zahájení řízení bez návrhu), a nebo protože jsou přímo zákonem vyloučená. Ustanovení OSŘ, která pro odvolací řízení neplatí, uvádí § 216 odst. 1; jedná se o § 92, § 97, § 98.

V § 92 se jedná o instituty přistoupení a záměny účastníků řízení. Tím se zajišťuje, aby odvolací řízení proběhlo zásadně se stejnými účastníky jako v řízení před soudem prvního stupně a byl tak utvrzen smysl původního prvoinstančního řízení. Nic však nebrání změně okruhu účastníků v důsledku procesního nástupnictví (singulární či univerzální sukcese) (srov. § 107 a § 107a).

Ustanovení § 97 a § 98 upravuje vzájemný návrh a námitku započtení. Ty nejsou s ohledem na zákaz novot v odvolacím řízení přípustné.

V odvolacím řízení nelze dále podle § 216 odst. 2 uplatnit nový nárok. I když z § 211 vyplývá, že je možné přiměřeně použít ustanovení § 95 o změně žaloby, odvolací soud nesmí připustit takovou změnu, která by znamenala uplatnění nového nároku.²¹ Možnost připuštění ostatních změn žaloby je navíc ovlivněna systémem neúplné apelace, a tedy omezeními § 205a odst. 1.

Podle § 216 odst. 3 není důvodem pro přerušení řízení, jestliže se účastníci nebo některý z nich nedostaví k jednání u odvolacího soudu. Je tomu tak proto, že osobní účast účastníků není v odvolacím řízení nezbytná, jde především o o přezkum prvoinstančního řízení. Avšak tzv. klid řízení je v odvolacím řízení možný za předpokladu shodného návrhu účastníků (§ 110).

²⁰ srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol., cit. dílo, str.1097 nebo Drápal, L., Odvolání po novele občanského soudního řádu, Právní rozhledy, 2001, č. 9, mimořádná příloha, str.10

²¹ R 56/1998: Změna návrhu, kterou žalobce uplatňuje nový nárok (nárok, jenž nemá žádnou skutkovou souvislost s dříve uplatněným nárokem), není v odvolacím řízení přípustná.

Z povahy a účelu odvolacího řízení pak OSŘ obsahuje zvláštní ustanovení vztahující se pouze na toto řízení.

Na řízení o odvolání se podílí nejen soud odvolací, ale i soud prvního stupně. Občanský soudní řád svými ustanoveními pověřil soud prvního stupně některými úkony, vesměs úkony přípravnými, které umožní odvolacímu soudu postupovat v odvolacím řízení bez zbytečných průtahů. Soud prvního stupně tedy o odvolání nerozhoduje, s výjimkou tzv. autoremedury (viz oddíl 6.1.4.). Novela č. 30/2000 Sb. zavedla úlohu soudu prvního stupně v případech odmítnutí opožděně podaného odvolání, o kterém do 31.12.2000 rozhodoval vždy až odvolací soud.

Komentářová literatura²² rozlišuje odvolací řízení na 3 relativně samostatné fáze. „První začíná dnem zahájení odvolacího řízení a končí předložením věci odvolacímu soudu; potřebné úkony v této fázi odvolacího řízení provádí soud prvního stupně. Druhá fáze představuje vlastní řízení před odvolacím soudem; začíná předložením věci odvolacímu soudu a končí rozhodnutím odvolacího soudu o podaném odvolání a vypracováním písemného vyhotovení rozhodnutí odvolacího soudu. Třetí fáze v občanském soudním řádu označená jako „Další průběh řízení“, probíhá u soudu prvního stupně; spočívá v tom, že soud prvního stupně doručí rozhodnutí o odvolání, pokud je nedoručil přímo odvolací soud, a v dalším projednání věci, jestliže odvolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení nebo věc postoupil věcně příslušnému soudu.“

6.1. Úkony soudu prvního stupně

Obecně lze smysl činnosti soudu prvního stupně vymezit na vytváření podmínek pro rozhodnutí odvolacího soudu, ať s nařízením odvolacího jednání, či bez něho v případě rozhodování jen na základě obsahu spisu. Musíme si ale uvědomit, že podíl soudu prvního stupně na odvolacím řízení není nezanedbatelný.

²² Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol., cit. dílo, str. 1097

Učebnice²³ zdůrazňuje, že soud prvního stupně má zpravidla blíže k účastníkům, což má význam z hlediska úspory nákladů řízení.

„Odvolací řízení je zahájeno dnem, kdy soudu došlo odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně (§211 a §82 odst. 1 OSŘ).“²⁴

Soud prvního stupně (resp. předseda senátu soudu, který napadené rozhodnutí vydal) je povinen vždy, jakmile mu dojde odvolání,

- a) zabývat se tím, zda odvolání bylo podáno k němu legitimovaným subjektem včas proti rozhodnutí, vůči kterému je přípustné,
- b) odstranit případné vady ve včas podaném přípustném (subjektivně a objektivně) odvolání,
- c) provést úkony potřebné k projednání odvolání a k rozhodnutí o něm odvolacím soudem,
- d) zvážit, zda o odvolání nemůže sám rozhodnout formou tzv. autoremedury,
- e) předložit věc odvolacímu soudu, nerozhodl-li o odvolání sám soud prvního stupně.

6.1.1. Včasnost odvolání

Soud prvního stupně se nejdříve musí zabývat tím, jestli odvolání bylo podáno včas. Podle právní úpravy účinné do roku 2000 mohl o opožděně podaném odvolání výhradně rozhodovat odvolací soud. Nově formulovaný § 208 odst. 1 světuje posuzování včasnosti odvolání zásadně předsedovi senátu soudu prvního stupně. Důvod této úpravy, jež představuje určitý odklon od standardně působících devolutivních účinků odvolání, je spatřován především v tom, že skutečnosti rozhodné pro běh odvolací lhůty (především pak podmínky řádného doručení) zjišťoval dříve až soud odvolací, a k správnosti jejich posouzení docházelo až v řízení dovolacím což se ukázalo být z procesně praktického hlediska nepřiléhavé.

²³ Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 4. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006

²⁴ Citováno tamtéž

Odvolání je opožděné, jestliže je odvolatel podal po uplynutí odvolací lhůty. K délce a běhu odvolací lhůty viz výše (srov. § 204).²⁵ Literatura²⁶ i judikatura se shodují v tom, že „odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně je účinné i tehdy, jestliže bylo podáno po vyhlášení rozhodnutí dříve, než odvolateli bylo doručeno písemné vyhotovení tohoto rozhodnutí; je nerozhodné, že v době podání odvolání ještě nezačala běžet odvolací lhůta“²⁷, a to i kdyby po doručení odvolání znovu nepodal.

Odvolání se podává u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje (srov. § 204 odst. 1 věta první OSŘ), tedy u soudu prvního stupně. Z dikce § 208 odst. 2 je zřejmé, že stejné účinky jako podání odvolání u soudu prvního stupně nastávají tehdy, podá-li odvolatel odvolání (ať osobně nebo prostřednictvím držitele poštovní licence) u odvolacího soudu (tj. u soudu, který je funkčně příslušný k rozhodnutí o podaném odvolání) nebo ústně do protokolu u nepříslušného soudu. Jak pro úplnost dodává Drápal, „Bylo-li odvolání podáno u jiného soudu jinak než ústně do protokolu, u státního zastupitelství nebo orgánu veřejné správy, nemá toto odvolání účinky řádně a včas podaného odvolání, jestliže nebylo v odvolací lhůtě (§ 204 OSŘ) předáno soudu prvního stupně nebo odvolacímu soudu nebo alespoň předáno tomu, kdo má povinnost jím podání ve smyslu § 57 odst. 3 OSŘ doručit (například držiteli poštovní licence).“²⁸

V případě odvolání proti usnesení, kterým bylo rozhodnuto o předběžném opatření podle § 76a OSŘ platí zvláštní úprava. Odvolání proti tomuto usnesení má účinky řádného a včasného odvolání mirno výše uvedené též tehdy, bylo-li včas podáno u soudu, který je příslušný k řízení ve věcech péče o nezletilého podle § 88 písm. c) OSŘ, neboť soud příslušný k nařízení předběžného opatření věc předá po provedení výkonu rozhodnutí právě tomuto soudu.

²⁵ blíže viz Usnesení NS ze dne 31.8.1999, sp. Zn. 26 Cdo 1910/99 SJ 65/2000 a Usnesení NS ze dne 27.10.1998 sp. Zn. 20 Cdo 748/98 (R 42/1999), SJ 4/1999, které říká: „soud nesmí odmítnout odvolání pro opožděnost dříve, než bude pravomocně rozhodnuto o žádosti odvolatele o prominutí zmeškání lhůty k podání odvolání.“

²⁶ Např. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol., cit. dílo

²⁷ SJ 30/1997

²⁸ Drápal, L., cit. dílo, str. 11 a srovnej viz R 23/1986: Podal-li účastník občanského soudního řízení odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně u nepříslušného okresního soudu jinak než do protokolu, nemá toto odvolání účinky řádně a včas podaného odvolání, pokud nebylo ve lhůtě podle ustanovení § 204 odst. 1 OSŘ předáno tímto nepříslušným soudem soudu příslušnému nebo orgánu, který má povinnost podání doručit ve smyslu ustanovení § 57 odst. 3 OSŘ (např. poště)

Pokud soud prvního stupně dospěje k závěru, že odvolání bylo podáno opožděně, rozhodne usnesením o odmítnutí odvolání.²⁹ Skončí-li se tímto odvolací řízením, je povinen současně rozhodnout o náhradě nákladů odvolacího řízení. Postup soudu prvního stupně vedoucí k závěru o odmítnutí odvolání je v případě potřeby podmíněn provedením šetření vedoucí k objasnění a doložení všech rozhodných okolností, které spolehlivě odvrátí pochybnosti o včasnosti odvolání. V případě, že by přetrvávaly pochybnosti o včasnosti podaném odvolání, nebyly by splněny podmínky pro odmítnutí odvolání.

Právní úprava, která byla do OSŘ vtělena s účinností novely (zákonem č. 30/2000) připustila odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání pro opožděnost (§ 202 odst.1 a contrario), což potvrzuje i judikatura.³⁰ Protože jde o usnesení jen procesní povahy, platí pro jeho přezkoumání systém úplné apelace.

Dospěje-li soud prvního stupně k závěru, že odvolání bylo podáno včas, postupuje dále podle ustanovení § 209 a § 210 a předloží věc odvolacímu soudu spolu s předkládací zprávou, ve které výslovně sdělí, že považuje odvolání za podané ve lhůtě (srov. § 210 odst. 3 OSŘ). Občanský soudní řád tímto způsobem zajišťuje, aby se soud prvního stupně otázkou včasnosti odvolání vždy zabýval. „Neobsahuje-li předkládací zpráva uvedený údaj, může odvolací soud vrátit věc soudu prvního stupně s pokynem, aby se včasností podaného odvolání řádně zabýval, nebo aby v potřebném směru doplnil svou předkládací zprávu.“³¹

Závěrem soudu prvního stupně o tom, že odvolání bylo podáno včas, není odvolací soud vázán a sám může odvolání pro opožděnost odmítnout (§ 218a OSŘ). Drápal zastává stanovisko, že proti tomuto usnesení odvolacího soudu není přípustné odvolání ani dovolání, ale za podmínek uvedených v § 229 odst. 4 OSŘ však může být napadnuto žalobou pro zmatečnost, k jejímuž projednání v prvním stupni je

²⁹ viz Příloha č. 1 „ Usnesení o odmítnutí opožděného odvolání“

³⁰ Usnesení NS ze dne 28.8. 2002, sp.zn 26 Cdo 1540/2002: „Usnesení, jímž okresní soud odmítl podle § 208 odst. 1 OSŘ odvolání účastníka jako opožděné, je rozhodnutím soudu prvního stupně, proti němuž je přípustný řádný opravný prostředek-odvolání“

³¹ Drápal, L., cit.dílo, str. 11

příslušný krajský (v Praze městský) soud (§ 235a odst. 1). Toto tvrzení podporuje ve věci dovolání též soudní praxe.³²

6.1.2. Odstraňování vad odvolání

Má-li soud prvního stupně za to, že odvolání bylo podáno včas, musí se dále zabývat tím, zda odvolání nebylo podáno někým, kdo k němu není oprávněn, zda odvolání nesměruje proti rozhodnutí, proti němuž není přípustné, a zda odvolání nemá vady, zejména takové, které by bránily pokračování v odvolacím řízení. Znamená to tedy, že odvolání musí mít všechny potřebné náležitosti, které zákon vyžaduje; tedy jednak obecné pro jakékoliv podání soudu v § 42 odst. 4, jednak zvláštní náležitosti potřebné pro odvolání požadované § 205 odst. 1.

Zákon soudu prvního stupně ukládá, aby se otázkou legitimace a přípustnosti odvolání vždy zabýval, i když není v těchto případech oprávněn rozhodnout o odmítnutí. Provádění dalších úkonů ve věci by totiž bylo procesně neekonomické v případě odmítnutí odvolání z výše zmíněných důvodů.

Vady odvolání předseda senátu soudu prvního stupně odstraňuje postupem uvedeným v § 43 OSŘ (srov. § 209 první věta). Ve smyslu tohoto ustanovení usnesením vyzve³³ odvolatele k odstranění zjištěných vad odvolání. Výzva se doručuje pouze odvolateli a odvolání proti tomuto usnesení není přípustné. Drápal ve svém článku konkretizuje: „Usnesení musí vedle formálních náležitostí obsahovat údaje o tom, v čem je odvolání neúplné, popřípadě proč je nesrozumitelné, neurčité nebo nesprávné; poučení o tom, jak je třeba doplnění nebo opravy odvolání provést, určení lhůty k odstranění vady odvolání a poučení, že odvolání bude odmítnuto, jestliže nebude včas opraveno nebo doplněno.“³⁴

³² SJ 57/2005: „Dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání proti svému rozsudku pro opožděnost (§ 208 odst. 1 OSŘ), není podle OSŘ ve znění účinném od 1. ledna 2001 přípustné.“

³³ Příloha č. 2 „Výzva k odstranění vad odvolání“

³⁴ Drápal, L., cit. dílo, str. 10 násl. a k tomu srov. R 36/1999: „Výzva k odstranění vad podání musí obsahovat údaje o tom, v čem je podání nesprávné nebo neúplné, poučení, jak je třeba opravu nebo doplnění provést, a poučení o tom, že řízení bude zastaveno [nyní podání odmítnuto], jestliže podání nebude včas opraveno nebo doplněno; výzvu činí soud formou usnesení. Výzva soudu k odstranění vad podání musí obsahovat i určení přiměřené lhůty, ve které má účastník nesprávné nebo neúplné podání opravit nebo doplnit. Postrádá-li výzva k odstranění vad podání tuto lhůtu, nemůže soud řízení zastavit [nyní podání odmítnout] podle ustanovení § 43 odst. 2 věty první OSŘ.“

Odmítnout lze odvolání jen tehdy, má-li odvolání takové vady, které brání pokračování v odvolacím řízení. Kdy v řízení nebude možné pro vady pokračovat, závisí na individuálním posouzení obsahu každého podání.

Věcnému projednání odvolání nebrání nedostatek v označení odvolacího soudu (určení odvolacího soudu vyplývá z ustanovení § 10 OSŘ) nebo v datování odvolání, neoznačení soudu, u něhož se odvolání podává, jestliže odvolání bylo podáno u soudu prvního stupně nebo u soudu, který má povinnost mu podání postoupit. Pokračování odvolacího řízení rovněž nebrání, jestliže v odvolání není uvedena věc, které se odvolání týká, lze-li věc dovodit z jiných údajů (např. z označení rozhodnutí, proti němuž odvolání směřuje). A konečně mu nemusí bránit ani neuvedení odvolacího návrhu v odvolání.

Avšak je nepochybné, že pokračování odvolacího řízení brání zejména:

- a) „- nedostatek v označení rozhodnutí, proti kterému odvolání směřuje, jestliže napadené rozhodnutí není v odvolání natolik individualizováno, aby je bylo možné s přihlédnutím k obsahu odvolání, popř. k obsahu spisu odlišit od jiných rozhodnutí.
- b) neuvedení rozsahu, v jakém se rozhodnutí odvoláním napadá, jestliže z obsahu odvolání nelze dovodit, které výroky rozhodnutí odvolatel napadá.
- c) neuvedení odvolacích důvodů v odvolání proti rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, jež bylo vydáno ve sporném řízení nebo ve věci výkonu rozhodnutí (tj. nejde-li o odvolání ve věci uvedené v § 120 odst. 2 OSŘ nebo o odvolání proti usnesení jen procesní povahy); neprojednatelnost takto vadného odvolání vyplývá z § 212a odst. 2 OSŘ.³⁵

Ustanovení § 212a odst. 2 OSŘ, který byl včleněn do občanského soudního řádu zákonem č. 30/2000 Sb., tedy omezuje použitelnost závěru dřívější soudní praxe³⁶ podle něhož: „Je-li z odvolání zřejmé, které rozhodnutí a v jakém rozsahu odvolatel napadá, nebrání neuvedení údajů o tom, v čem je spatřována nesprávnost

³⁵ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol., cit. dílo, str. 1103

³⁶ R 36/1999

rozhodnutí nebo postupu soudu prvního stupně a čeho se odvolatel domáhá, dalšímu pokračování odvolacího řízení.“

Neuvedení údajů o tom, v čem je spatřována nesprávnost rozhodnutí nebo postupu soudu prvního stupně napříště nezpůsobuje neprojednatelnost odvolání jen proti rozhodnutím ve věci samé vydaným v řízení nesporném (srov. § 120 odst. 2) a proti usnesením jen procesní povahy.

Z dikce § 209 dále plyne postup soudu prvního stupně při nemožnosti odstranění vad odvolání. Soud prvního stupně totiž není oprávněn v uvedených případech o odvolání rozhodovat. Proto po uplynutí odvolací lhůty všech oprávněných účastníků přistoupí soud prvního stupně k předložení věci odvolacímu soudu s předkládací zprávou, ve které jsou konkretizovány skutečnosti vedoucí k jeho závěrům.

O odmítnutí odvolání pro vady odvolání (§211 a § 43 odst. 2 OSŘ) nebo podle § 218 písm. b) a c) OSŘ rozhoduje vždy jen odvolací soud.

Je třeba poznamenat, že soud prvního stupně se rovněž musí zabývat otázkou zaplacení soudního poplatku z odvolání. Není-li odvolatel od soudního poplatku osvobozen, nebo nejedná-li se o odvolání ve věci od soudních poplatků osvobozené, je povinen ho zaplatit. Jestliže odvolání poplatku podléhá, je splatný podáním odvolání. Není-li soudní poplatek odvolatelem zaplacen, vyzve jej soud prvního stupně k zaplacení poplatku v určené lhůtě a zároveň ho upozorní, že jinak bude odvolací řízení zastaveno. Nebude-li soudní poplatek přes dodatečnou výzvu zaplacen a nepůjde-li o některou ze zákonných výjimek (případy v nichž zákon dovoluje projednat odvolání bez úhrady soudního poplatku), soud prvního stupně usnesením odvolací řízení zastaví (§ 3 odst. 2, § 9 odst. 1 z.č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v platném znění). Proti tomuto usnesení se lze odvolat. „Pokud odvolatel v odvolací lhůtě poplatek zaplatí, soud prvního stupně usnesení o zastavení odvolacího řízení zruší (§ 9 odst. 7 SoudP)³⁷ a dále postupuje podle ustanovení § 209 a § 210.

³⁷ Winterová, A. a kol.: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 3. vydání, Linde Praha, 2007, str. 624

Soudnímu poplatku podléhá i odvolání opožděné a je třeba ho vybrat i u odvolání nepřipustného a podaného osobou neoprávněnou. Výjimkou, kdy se poplatek neplatí, je odvolání odmítnuté soudem pro vady dle § 43 odst. 2.

Pro úplnost se sluší doplnit, že k doručení stejnopisu (viz následující kapitola) odvolání ostatním účastníkům řízení by měl soud přistoupit až po zaplacení soudního poplatku za podané odvolání. Smyslem tohoto postupu je zamezení vzniku nebo zvýšení nákladů, ke kterým může doručením stejnopisu odvolání a případně provedením dalších úkonů dojít.

V praxi častý problém nastává při souběhu vad odvolání a nezaplacení soudního poplatku. Vyzve soud prvního stupně odvolatele nejprve k odstranění zjištěných vad odvolání nebo k zaplacení soudního poplatku? Podle výše zmíněných poznatků zastaví soud prvního stupně řízení v případě nezaplacení poplatku nebo odvolací soud odmítne odvolání pro vady. Soudní poplatek je splatný podáním odvolání, tedy by mělo jeho vybrání mít přednost. Ale co v případě kdy je marně vyzváno k odstranění vad a již byl zaplacen soudní poplatek? Odvolací soud pak musí odvolání odmítnout pro vady a neefektivně soudní poplatek vrátit (pro vady podle § 43 odst. 2).

Další praktická situace nastává v případě nedořešení poplatkové povinnosti soudem prvního stupně. Řešení stanovuje § 9 odst. 2 z. č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích, v platném znění: „Zjistí-li odvolací soud poté, co mu byla věc předložena k rozhodnutí o odvolání, že nebyl zaplacen poplatek splatný podáním odvolání, vyzve poplatníka, aby ve lhůtě, kterou mu určí, zaplatil poplatek soudu, který rozhodl o věci v prvním stupni. Po doručení výzvy vrátí věc tomuto soudu s pokynem, aby ji znovu předložil po zaplacení poplatku. Soud, jemuž byla věc vrácena, je výzvou odvolacího soudu vázán a po marném uplynutí v ní určené lhůty řízení zastaví.“(viz také níže)

Je zřejmé, že nejsou-li splněny předpoklady pro odmítnutí odvolání usnesením odvolacího soudu, provede soud prvního stupně další úkony (viz následující kapitola) než předloží zprávu odvolacímu soudu.

6.1.3. Další úkony soudu prvního stupně

Smyslem úkonů podle ustanovení § 210 OSŘ je vytvoření takových podmínek soudem prvního stupně, aby odvolací soud mohl bez dalšího nařídit jednání (případně rozhodnout jen na základě spisu, tam kde se podle § 214 odst. 2 a 3 nebo § 254 odst. 4 rozhoduje bez jednání).

Nejsou-li splněny podmínky pro odmítnutí odvolání soudem prvního stupně podle § 208 OSŘ nebo odvolacím soudem podle §209 a § 43, § 218 písm. b) a § 218 písm. c) OSŘ, je soudu prvního stupně občanským soudním řádem uloženo, aby:

- a) doručil ostatním účastníkům stejnopis odvolání, směřuje-li proti rozsudku soudu prvního stupně nebo usnesení ve věci samé (§ 210 odst. 1); v případě usnesení procesní povahy soud první instance tuto povinnost nemá. Autoři komentáře³⁸ uvádějí další příklady, kdy doručení stejnopisu odvolání není nutné - odvolání nepřipustné, podané opožděně, podané neoprávněnou osobou (§ 209);
- b) vyšetřil, zda jsou splněny podmínky řízení (tj. například tehdy, jestliže některý účastník řízení namítá jejich nedostatek) (§ 210 odst. 2);
- c) opatřil zprávy a listiny, jichž se odvolatel nebo jiní účastníci dovolávají, zvláště pokud je účastníci nemohou opatřit bez součinnosti soudu (§ 210 odst. 2);
- d) provedl jiné podobné šetření, které mohou přispět k urychlenému projednání a rozhodnutí věci odvolacím soudem (§ 210 odst. 2);
- e) předložil věc s předkládací zprávou odvolacímu soudu, nerozhodl-li o odvolání sám soud prvního stupně (§ 210 odst. 3).

Literatura i judikatura³⁹ se shodují v tom, že: „odvolání proti rozsudku se doručuje ve stejnopise všem ostatním účastníkům, nejen tedy odpůrci odvolatele. To přirozeně neplatí tam, kde je napadena ta část výroku rozsudku a nenapadená část má

³⁸ Winterová, A. a kol.: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 3. vydání, Linde Praha, 2007

³⁹ S III str. 340

samostatný skutkový základ (nyní jde o § 212 OSŘ); v takovém případě není třeba doručovat stejnopis odvolání ostatním účastníkům, jichž se odvolání nemůže týkat.“ Autoři komentáře zastávají stanovisko, že „se kromě účastníků doručuje stejnopis odvolání vedlejším účastníkům, kteří podporují účastníka, vůči němuž působí suspenzivní účinky odvolání, jakož i státnímu zastupitelství nebo Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, jestliže vstoupili do řízení před soudem prvního stupně nebo do odvolacího řízení.“⁴⁰

Tady ovšem může vyvstat otázka, jak soud postupuje v případě podaného vyjádření k odvolání. Na rozdíl od předchozího případu, zde zákon soudu prvního stupně neukládá, aby podaná vyjádření doručoval; (nic ovšem nebrání aby soud prvního stupně přistoupil k doručení vyjádření, pokud to považuje za přínosné). Proto se stejnopisy vyjádření založí do spisu.

Pokud jde o vyšetření podmínek připadá zde úvahu kromě výše uvedeného příkladu ještě případy skutečností, které nastaly po vyhlášení rozhodnutí soudu prvního stupně, zejména když účastník ztratil způsobilost být účastníkem řízení.

K opatření zpráv a listin jen dodám, že musejí mít význam pro odvolací řízení nebo pro rozhodnutí odvolacího soudu.

Dále provede jiná šetření, která mohou přispět k urychlenému projednání a rozhodnutí věci odvolacím soudem, je-li potřebné, aby v odvolacím řízení byly tyto otázky objasněny.

Jakmile uplyne lhůta k podání odvolání všem účastníkům (vedlejším účastníkům, státnímu zastupitelství, Úřadu pro zastupování ve věcech majetkových) a jsou-li provedeny všechny výše zmíněné úkony, předloží předseda senátu věc s předkládací zprávou⁴¹ soudu odvolacímu (srov. § 210 odst. 3).

To se děje tak, že se spis včetně vyjádření a výsledků šetření spolu se zprávou zašle odvolacímu soudu. Ve zprávě, která je stručnější než zpráva podle § 209, se přitom uvede, kdy bylo napadené rozhodnutí doručené, a kdy bylo podáno odvolání a jakým způsobem. Důvodem takového postupu je, aby z těchto údajů vyplýval jasně

⁴⁰ Bureš, J., Drápal, L., Krémář, Z., Mazanec, M. a kol., cit. dílo, str. 1106.

⁴¹ Viz Příloha č. 3 „Předkládací zpráva“

formulovaný závěr, že odvolání bylo podáno včas. Dochází zde vlastně k vyjádření § 208 odst. 1, podle něhož opožděně podané odvolání již není odmítáno soudem druhého stupně, ale předsedou senátu soudu prvního stupně.

Autoři komentáře⁴² zastávají názor, že součástí předkládací zprávy musí rovněž být údaj o zaplacení soudního poplatku z odvolání; nebo sdělení o tom, proč soud prvního stupně odvolací řízení nezastavil (podle § 9 odst. 1 SoudP), ačkoliv soudní poplatek z odvolání zaplacen nebyl. „Vyjádření o soudním poplatku z odvolání v předkládací zprávě je nezbytné proto, aby odvolací soud mohl kvalifikovaně zvážit, zda má sám odvolatele vyzvat k zaplacení soudního poplatku podle § 9 odst. 2 SoudP. Smyslem usnesení podle § 9 odst. 2 SoudP je závazným způsobem předejít případnému sporu o výši poplatku mezi odvolacím soudem a soudem prvního stupně, který je věcně příslušný k zastavení odvolacího řízení pro neuhrazení soudního poplatku.“⁴³

Konečně můžeme shrnout, že všechny tyto úkony mají pouze přípravný charakter a jak judikatura⁴⁴ zdůrazňuje, nejedná se o provádění důkazů (§ 122 až 131 OSŘ).

V případě, že nedojde k rozhodnutí věci formou autoremedury podle § 210a (viz následující kapitola), je tímto rozhodování přesunuto na odvolací soud.

6.1.4. Autoremedura⁴⁵

Autoremedura je procesní postup soudu prvního stupně. Můžeme ji charakterizovat jako nápravu vlastního rozhodnutí ve prospěch toho, kdo podal opravný prostředek. Předpokladem takového postupu je, že soud prvního stupně napadené usnesení změní tak, že odvolání bude v celém rozsahu vyhověno. Jde o rychlejší nápravu vadného rozhodnutí, neboť ji provádí soud, který napadené rozhodnutí sám vydal a není tedy třeba věc předkládat odvolacímu soudu.

⁴² Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, 7. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006

⁴³ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol., cit. dílo, str. 1107

⁴⁴ R 21/1977

⁴⁵ Viz Příloha č.4 „Záhlaví a výrok usnesení vydaného v rámci autoremedury“

Podmínkou však je, že tím nesmí utrpět újmu na svých právech účastníci řízení. Proto také zákon umožňuje autoremeduru jen v určitých, taxativně vymezených případech v § 210a:

- a) usnesení o povinnosti zaplatit soudní poplatek; v žádném případě nejde o výzvu soudu prvního stupně podle zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích;
- b) usnesení, z něhož nenabyla dosud žádná práva jiná osoba než odvolatel; jedná se např. o usnesení, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na prominutí zmeškání lhůty nebo kterým bylo rozhodnuto o návrhu na osvobození od soudních poplatků;
- c) usnesení o odmítnutí žaloby, popř. jiného návrhu na zahájení řízení;
- d) usnesení o odmítnutí odvolání;
- e) usnesení o předběžném opatření dle § 76a občanského soudního řádu.

V praxi dochází zpravidla ke změně usnesení o uložení pořádkového opatření. Nejčastěji totiž bývá ukládáno pořádkové opatření, tedy pokuta, účastníkům nebo svědkům, kteří se bez náležité omluvy nedostavili k soudu nebo nesplnili nějakou povinnost uloženou jim soudem.

Kromě případů uvedených v § 210a může předseda senátu (samosoudce) soudu prvního stupně může též zcela vyhovět odvolání podanému proti rozhodnutí, které vydal justiční čekatel, asistent soudce, vyšší soudní úředník, nebo jiní zaměstnanci soudů (srov. § 36a odst. 5 ZSS a § 374 odst. 3 OSŘ).

Rozhodnutí o odvolání podle výše uvedeného postupu představuje znovu rozhodnutí soudu prvního stupně a lze ho tedy napadnout odvoláním.

Jestliže jsou splněny všechny uvedené podmínky, je soud prvního stupně povinen využít možnosti autoremedury v zájmu hospodárnosti řízení. Z výše uvedeného vyplývá, že v těchto případech podané odvolání nemá svůj obvyklý devolutivní účinek.

6.2. Řízení u odvolacího soudu

Odvolací soud samostatně přezkoumá správnost zjištění soudu prvního stupně, které se týkají odvolání. Jestliže odvolací návrh vykazuje všechny náležitosti a jsou-li splněny procesní podmínky přípustnosti odvolání, pokračuje odvolací soud v řízení.

K projednání odvolání odvolací soud zásadně nařizuje jednání, ke kterému předvolá účastníky, jichž se odvolání týká. Ustanovení § 214 odst. 2 obsahuje taxativně vymezené výjimky, při kterých se jednání nenařizuje. Bez nařízení jednání je tak možné rozhodnout, jestliže:

- a) se odmítá odvolání – pro jeho vady, které nebyly odstraněny, brání pokračování v odvolacím řízení, pro nepřípustnost, opožděnost nebo proto, že bylo podáno osobou neoprávněnou;
- b) se zastavuje nebo přerušuje odvolací řízení – zastavuje se z důvodů zpětvzetí odvolání nebo z důvodů nesplnění podmínek řízení; tedy pokud se zrušuje rozhodnutí soudu prvního stupně a zastavuje řízení dle § 104 odst. 1 o.s.ř., je odvolací jednání nutné;
- c) odvolání směřuje proti usnesení soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto o předběžném opatření, nebo jinému usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé;
- d) se zrušuje rozhodnutí podle § 219a odst. 1 OSŘ a současně rozhoduje o vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení podle § 221 odst. 1 písm. a), o postoupení věci věcně příslušnému soudu nebo o zastavení řízení podle § 221 odst. 1 písm. c);
- e) odvolání se týká toliko nákladů řízení, lhůty k plnění nebo předběžné vykonatelnosti.

Novelou č. 59/2000 Sb. došlo ke změně § 214 odst. 2 písm. c). Když se podíváme na dřívější znění, tak to umožnilo odvolacímu soudu rozhodnout bez nařízení jednání, pokud odvolání směřovalo proti usnesení soudu prvního stupně, které se podle zákona vydává bez nařízení jednání nebo kterým nebylo rozhodnuto

ve věci samé. Nový § 214 odst. 2 písm. c) říká, že odvolání směřuje proti usnesení soudu prvního stupně, jimž bylo rozhodnutí o předběžném opatření, nebo jinému usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé. Ve všech dalších případech, kdy soud prvního stupně rozhodl ve věci samé bez jednání, to pro odvolací soud znamená jít do jednací síně, s výjimkou případu odst. 3.

Jednání není třeba nařizovat tehdy, bylo-li odvolání podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, nebo s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí.⁴⁶ Jednání ovšem bude zásadně nařízeno, opakuje-li nebo doplňuje-li odvolací soud dokazování, a to i proti vůli účastníků. Zvláštní situace ovšem může nastat pokud soud prvního stupně rozhodl bez jednání a jednání mělo být nařízeno. To pak lze reparovat před odvolacím soudem a není proto důvodem pro zrušení rozhodnutí. Odvolací soud nařídí jednání a tuto vadu tak odstraní.

Průběh odvolacího jednání je upraven jen částečně. Některá ustanovení OSŘ o jednání před soudem prvního stupně se použijí pro odvolací jednání přiměřeně. Podrobnější pravidla jsou stanovena v ustanovení § 215 OSŘ.

Předvolání k jednání před odvolacím soudem musí být účastníkům doručeno tak, aby měli dostatek času k přípravě na toto jednání, zpravidla nejméně deset dnů před jeho konáním. Po zjištění přítomnosti účastníků, přednesu odvolání a vyjádření k odvolání podá předseda senátu nebo jím pověřený člen senátu zprávu o dosavadním průběhu řízení ve vztahu k uplatněným odvolacím důvodům či jiným odvolacím důvodům, které sám odvolací soud chce zkoumat (uplatněnými odvolacími důvody vázán není). Další průběh závisí na případném provádění dokazování (viz níže). Na závěr jednání předseda senátu vyzve účastníky, aby shrnuli své návrhy a aby se vyjádřili k dokazování a ke skutkové a právní stránce.

Novela č. 59/2000 Sb. dále určitým způsobem posunula poučovací povinnost podle §118a do odvolacího řízení. Je to patmo v § 205a, kde se činí další výjimka z neúplné apelace písmenem d), kde se připouští nové skutečnosti a důkazy, kterými má být splněna povinnost tvrdit všechny pro rozhodnutí významné

⁴⁶ Viz Winterová, A. a kol.: *Civilní právo procesní*, 4. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006

skutečnosti nebo důkazní povinnost, a to za předpokladu, že pro nesplnění některé z uvedených povinností neměl odvolatel ve věci úspěch a přitom nebyl řádně poučen podle § 118a odst. 1 až 3. Jestliže odvolatel nebyl řádně poučen podle § 118a soudem prvního stupně a netvrdil všechny rozhodné skutečnosti nebo nenavrl potřebné důkazy, pak tak může učinit v odvolacím řízení. Jde o další výjimku z neúplné apelace. Současně se v § 213b odvolacím soudu ukládá postupovat podle § 118a s výjimkou případů, kdy tento postup nemůže vést k uplatnění nových skutečností a nových důkazů v rozporu s § 205a nebo § 211a nebo k uplatnění procesních práv, která jsou za odvolacího řízení nepřijatelná. Tím jsou miněny procesní úkony vyloučené v odvolacím řízení ustanovením § 216. Když to vezmeme do souvislosti, tak v případě, že se stane, že soud prvního stupně nepoučil podle § 118a, ač poučit měl, tak tato povinnost přechází na odvolací soud, poněvadž v tomto případě je dána výjimka z neúplné apelace pokud jde o takové skutečnosti, že kvůli nim odvolatel prohrál spor. Porušení § 118a odst. 1 až 3 soudem prvního stupně je vadou řízení a tedy možným důvodem pro zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně, jen jestliže potřeba uvést další tvrzení nebo důkazy vyplývá z odlišného právního názoru odvolacího soudu. Tam, kde jde o splnění těchto poučovacích povinností v rámci téhož posouzení věci, je na soudu odvolacím, aby to dodělal. Jen tehdy, je-li tu odlišný právní názor odvolacího soudu, který vyžaduje nové, jiné skutečnosti a jiné důkazy, než byly dosud uvažovány, lze považovat toto porušení ustanovení za vadu řízení a s případným zrušením rozhodnutí soudu prvního stupně vrátit.

S průběhem jednání souvisí otázka dokazování. Odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně, a tak může dospět k jiným skutkovým zjištěním a závěrům než soud prvního stupně. Skutkový stav se ovšem nemůže změnit jen na základě odchylného hodnocení, aniž by došlo k vlastnímu dokazování.⁴⁷

⁴⁷ K tomu viz SJ 11/2001: Ustanovení §213 odst. 1 OSŘ o tom, že odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně, neznamená – zejména s přihlédnutím k zásadám přimosti a ústnosti - že by se odvolací soud mohl bez dalšího odchýlit od skutkového zjištění, jež soud prvního stupně čerpal z výpovědí účastníků a svědků, kteří byli slyšeni při jednání. Jestliže o tom uvažuje, musí důkazy přímo provedené soudem prvního stupně opakovat, popřípadě doplnit (§ 213 odst. 2).

Předmětem dokazování mohou být jednak skutečnosti, které byly tvrzeny již za řízení před soudem prvního stupně, jednak skutečnosti nové, jestliže byly uplatněny v souladu s § 205a nebo § 211a.⁴⁸

Za účelem zjištění skutkového stavu může odvolací soud důkazy opakovat nebo je doplnit. Ve věci samé je tu úprava v § 213, kde se rozlišuje zopakování dokazování v případě, že se má dospět k odlišnému skutkovému zjištění, zopakování důkazů, které provedl soud prvního stupně, ale přihlédl k nim a doplnění dokazování o důkazy účastníky dosud nenavrženými.

Pokud má odvolací soud za to, že důkazy nasvědčují jinému skutkovému zjištění, než soud prvního stupně uvedl, pak se mu klade povinnost zopakovat provedené důkazy a v § 213a se mu ukládá, aby tak provedl sám. Nemůže využít dožádaný soud ani soud prvního stupně.

Jestliže nastane situace, že soud prvního stupně provedl důkazy, ale neučinil z nich skutkové zjištění, pak k nim může odvolací soud přihlédnout jen tehdy, pokud zopakuje tyto důkazy. Současně je povinen je zopakovat jen za předpokladu, že se týkají skutečností, o nichž soud provedl jiné důkazy, z nichž při zjišťování skutkového stavu vycházel. Tedy se zde mívá na takovou typovou situaci, že soud prvního stupně provedl řadu důkazů a jen z některých učinil skutkové zjištění a ty ostatní pominul. Pokud na těchto důkazech žádné skutkové zjištění soud prvního stupně nezaložil, nemůže k těmto důkazům přihlížet ani odvolací soud. To se týká případů, kdy jde o opakování důkazů v tom smyslu, že důkazy byly provedeny před soudem prvního stupně.

Nový odst. 4 v § 213 mívá na případy, kdy jde o důkazy, které byly navrženy před soudem prvního stupně, popř. jsou přípustné za odvolacího řízení a nebyly soudem prvního stupně provedeny. Ukládá se odvolacímu soudu provést tyto navržené důkazy, pokud jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu věci, s výjimkou

⁴⁸ K tomu viz SJ 18/2005: II. Ve věcech, v nichž je odvolací řízení ovládáno zásadou neúplné apelace, platí, že skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou způsobilým odvolacím důvodem jen v případech uvedených v ustanovení § 205a odst. 1 OSŘ, že jiní účastníci než odvolatel mohou u odvolacího soudu namítat skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jen za podmínek ustanovení § 205a OSŘ nebo tehdy, neplatí-li pro odvolatele omezení odvolacích důvodů podle ustanovení § 205a odst. 1 OSŘ (§ 211a), že při zjišťování skutkového stavu odvolací soud nepřihlíží ke skutečnostem nebo důkazům, které byly účastníky uplatněny v rozporu s ustanovením § 205a nebo § 211a, a že k přípustným novým skutečnostem a důkazům smí odvolací soud přihlédnout, jen když byly uplatněny (§ 212a odst. 3)

případů, jde-li o rozsáhlé doplnění dokazování a současně, že ke skutečnosti, která má být prokázána dosud nebylo provedeno žádné nebo zcela nedostatečné dokazování.

Za podmínky, že odvolací soud doplňuje dokazování, může tak provést sám nebo prostřednictvím soudu prvního stupně a nebo soudu dožádaného. Toto se týká rozsudků a usnesení ve věci samé. Ne procesních rozhodnutí.

Drápal zastává názor, že není třeba opakovat důkazy, kterými byl proveden důkaz před soudem prvního stupně a byly zachyceny v listinné podobě: „Smysl toho, proč se opakuje dokazování před soudem odvolacím, je zcela pragmatický. Když se podíváte na stará rozhodnutí z roku 1968, a ta jsou původem toho všeho, tak se tam prostě akcentuje jedna věc. Při hodnocení důkazů na soudce, který důkazy hodnotí, kromě věcného obsahu výpovědi, působí určitým způsobem i dojem z vyslychané osoby. Do jaké míry vypovídá přesvědčivě, do jaké míry kličkuje, do jaké míry reaguje na otázky apod. Což jsou věci, které se ne vždy podaří do protokolu uvést. Druhá věc, že to, co je zachyceno v protokolu prostě často nemusí vypovídat o všech rozhodných skutečnostech a často to zachycení protokolu může být pochopeno odvolacím soudem jinak, než bylo míněno soudem prvního stupně při protokolování. A proto se hovoří o nepřesnosti protokolace, která může být rozhodující pro hodnocení důkazu. Nutno provést opakování těch důkazů, kde působí tyto elementy, tedy výslech účastníka pokud je ve věci prováděn, či je relevantní, výslech svědků, event. výpověď znalce, pokud by snad měla být ve větším rozsahu než písemný znalecký posudek. Rozhodně není třeba znovu provádět důkazy listinami, které jsou ve spise obsaženy, samozřejmě za předpokladu, že byl řádně proveden důkaz touto listinou. Je správná praxe těch odvolacích soudců, kteří mají-li pochybnosti o správnosti provedení důkazů, provedou je znovu, ale pokud není třeba o tom pochybovat, není důvodu, aby byl tento důkaz opakován, protože přečtením listiny dospívají soudci všech stupňů ke stejným poznatkům, jako soud prvního stupně, protože tam kromě samotného textu a stavu listiny nic jiného nepůsobí a tam žádná nepřesnost není adekvátní. Proto nemá smysl opakovat důkazy, kdy to není zapotřebí.“⁴⁹

⁴⁹ Citováno dle Záznam Přednášky JUDr. Drahomíra Drápala, Bmo dne 1.2.2005

Co se týče přezkumné činnosti odvolacího soudu jsou jeho meze určeny ustanovením § 212 v návaznosti na § 153 odst. 2 a § 206 odst. 2.

Odvolací soud přezkoumá napadené rozhodnutí z hlediska skutkového i právního. Platí zásada, že odvolací soud je vázán rozsahem odvolání. Rozsah přezkumné činnosti odvolacího soudu v podstatě určuje odvolatel jednak tím, jakou část rozhodnutí napadne a dále tím, že vymezí rozsah, v jakém má být rozhodnutí soudu prvního stupně odvolacím soudem přezkoumán (tzv. kvantitativní stránka odvolání). Pokud jde o tzv. kvalitativní stránku, tedy o návrh na způsob rozhodnutí odvolacího soudu o odvolání, není odvolací soud v tomto směru vázán.

Vázanost odvolacího soudu odvolatelovým rozsahem neplatí však bezvýjimečně. Existují výjimky, jejichž výčet je taxativní.

Odvolací soud předně není vázán rozsahem odvolacího návrhu ve věcech, v nichž lze zahájit řízení i bez návrhu. Ve většině případů se jedná o řízení nesporná (srov. § 81- řízení zde vyjmenovaná a další, která stanoví OSŘ nebo jiný zákon). Je pro ně charakteristické, že se v těchto řízeních postupuje z úřední povinnosti, že v nich nejde jen o vyřešení sporu, ale především o úpravu poměrů mezi účastníky, na kterém je obecný zájem. Je proto dána možnost, aby soud přezkoumal odvolání „bez ohledu na to, v jakém rozsahu je odvolatel svým odvoláním napadl.“⁵⁰

O druhou výjimku jde v případě, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který výslovně odvoláním dotčen nebyl. Tradičně je jím např. výrok o výchově a výživě dítěte, který je závislý na výroku rozsudku o určení otcovství.

Další výjimkou je nerozlučné společenství (§ 91 odst. 2), tedy kdy jde o taková společná práva nebo povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně, a kde platí úkony jednoho z nich i pro ostatní, třebaže odvolání podal jen některý z účastníků.

Konečně poslední výjimkou je případ, kdy z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví nebo vypořádání společného jmění manželů).

⁵⁰ Bureš, J., Drápal, L., Krémář, Z., Mazanec, M. a kol., cit. dílo, str. 1119

O zvláštní situaci půjde v tzv. štěpení práva, tedy v případě výroku rozhodnutí, kterým se rozhoduje o dělitelném plnění, je-li odvoláním napaden jen v určitém rozsahu.

„I když občanský soudní řád výslovný zákaz reformace in peius v odvolacím řízení nezakazuje, lze ze zásady vázanosti odvolacího soudu mezemi odvolacích návrhů tento zákaz obecně vyvodit.“⁵¹ Podle názoru teorie⁵² ovšem platí, že tato změna k horšímu může nastat ve výše uvedených výjimkách z vázanosti odvolacího soudu uplatněným rozsahem.

Naproti tomu není odvolací soud vázán odvolacími důvody (viz výše) vymezenými v odvolání, a může tak přezkoumávat rozhodnutí i z důvodů neuvedených, při respektování určitých omezení stanovených zákonem (§212a). Odvolací soud může rovněž posoudit řízení a rozhodnutí soudu prvního stupně z hlediska vad, pro které by bylo možné podat žalobu pro zmatečnost. K jiným než zmatečnostním vadám přihlíží odvolací soud pouze tehdy, pokud by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.⁵³

U rozsudků pro uznání a pro zmeškání je přezkoumávání v odvolacím řízení omezeno jen na vady, které se týkají podmínek řízení, věcné příslušnosti, vyloučení soudce (přisedícího), obsazení soudu anebo nesplnění zákonem stanovených předpokladů pro jejich vydání.

7. Rozhodnutí odvolacího soudu

Jak bylo uvedeno shora, podílí se na odvolacím řízení jak soud prvního stupně, tak soud odvolací. Ačkoli rozhodnout o odvolání je úkolem soudu odvolacího, soud prvního stupně rozhoduje o odmítnutí odvolání pro opožděnost a zastavuje řízení pro nezaplacení soudního poplatku podle SoudP, ve lhůtě soudem k tomu určené. V ostatních případech (kromě autoremedury) rozhoduje odvolací soud.

⁵¹ Handl, V., Rubeš, J., občanský soudní řád, Komentář, II. díl, Panorama, Praha, 1985, str. 70

⁵² Např. Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 4. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006, str. 487

⁵³ K tomu např. Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 4. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006

Novela provedená zákonem č. 59/2005 Sb. zavedla s účinností od 1.4.2005 několik změn oproti dosavadní právní úpravě.

Novelou došlo k řadě podstatných změn z hlediska pohledu odvolacího soudu. Jednoduše řečeno – „odvolací soud musí činit ve věci mnohem více úkonů, než činil dosud a mnohem více soudit, než doposud, protože výrazně ubylo neveřejných jednání a výrazně přibylo veřejných jednání.“⁵⁴ Novela sleduje záměr, aby ke zrušování rozhodnutí soudu prvního stupně docházelo jen výjimečně a jen tehdy, kdy je to skutečně opodstatněné. Tedy posílit apelační princip na úkor kasačního principu v odvolacím řízení, čímž dochází ke změně „filosofie“ na rozhodnutí odvolacího soudu. Dosavadní úprava spočívala na tom, že odvolací soud potvrdil, bylo-li rozhodnutí soudu prvního stupně správné nebo ho změnil (jestliže tu byla správná skutková zjištění, ale špatné právní posouzení věci nebo po doplnění dokazování byl skutkový stav zjištěn tak, aby bylo ve věci rozhodnuto) a pokud nebyly podmínky ani pro potvrzení ani pro změnu, tak rozhodnutí zrušil a učinil tak zejména v případech, které byly dosud demonstrativně vypočteny v odst. 1 § 221 OSŘ.

Nová úprava stojí podle Drápala na principu jiném. „Odvolací soud rozhodnutí potvrdí, je-li věcně správné, odvolací soud rozhodnutí zruší, jsou-li tu důvody taxativně uvedené v § 219a odst. 1 nebo, je-li tu důvod v odst. 2 § 219a a pokud nejsou splněny podmínky pro potvrzení ani pro zrušení rozhodnutí, pak je změní (§220). Obrací se to v tom smyslu, že zbytkovým rozhodováním odvolacího soudu není zrušení jako dříve, ale změna rozhodnutí soudu prvního stupně.“⁵⁵

V některých dalších případech přichází v úvahu i jiné způsoby rozhodnutí. Tím může být připuštění zpětvzetí návrhu na zahájení řízení nebo nařízení opravy či doplnění napadeného rozhodnutí soudu prvního stupně.

⁵⁴ Citováno dle Záznam Přednášky JUDr. Drahomíra Drápala, Brno dne 1.2.2005

⁵⁵ Citováno tamtéž

Co se týče formy rozhodnutí odvolacího soudu, je jím rozsudek nebo usnesení. Rozsudkem odvolací soud rozhoduje, jestliže potvrzuje nebo mění rozsudek soudu prvního stupně. V ostatních případech rozhoduje usnesením.

7.1. Odmítnutí odvolání

Jak bylo již výše zmíněno, předpoklady pro odmítnutí odvolání z důvodu opožděného podání zkoumá soud prvního stupně. Pokud tak ale neučiní, odmítne odvolání z důvodu opožděného podání odvolací soud. Je-li třeba, provede odvolací soud v tomto případě potřebná šetření, a to buď sám nebo prostřednictvím soudu prvního stupně či soudu dožádaného.

Další důvody odmítnutí odvolání odvolací soudem vyjmenovává § 218. Odmítne tak odvolání, které bylo podáno někým, kdo k němu není oprávněn, a směřuje-li odvolání proti rozhodnutí, proti němuž není zákonem připuštěno. Obecně lze říci, že odvolací soud usnesením odmítne odvolání, když zjistí, že nejsou splněny objektivní nebo subjektivní podmínky jeho přípustnosti (viz výše).

Soudní praxe postupuje podle § 218 a odmítá též odvolání, které se stalo po jeho podání bezpředmětným.⁵⁶

Odvolací soud v těchto případech rozhoduje bez toho, že by zkoumal věcnou stránku napadeného rozhodnutí a jemu předcházející řízení.

7.2. Potvrzení napadeného rozhodnutí

Odvolací soud rozhodnutí potvrdí, je-li věcně správné. Věcně správný je rozsudek nebo usnesení, dospěje-li odvolací soud o věci samé ke shodnému závěru jako soud prvního stupně. Pro závěr o věcné správnosti není podstatné, zda oba soudy učinily shodná skutková zjištění, zda bylo stejně použito hmotné právo, zda soudy k rozhodnutí vedly shodné důvody. Důležité je, že výrok napadeného rozhodnutí odpovídá závěru odvolacího soudu, což je přímo zdůrazněné ustanovením

⁵⁶ Srov. také Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol., cit. dílo, str. 1152

§ 219. Tím se do textu zákona podle Waltra⁵⁷ promítly „závěry právní teorie⁵⁸, které však v praxi (zejména v rozhodování Ústavního soudu⁵⁹) nebyly vždy důsledně respektovány.“ To ovšem platí za předpokladu, že prvoinstanční soud posoudil věc správně po právní stránce.

Odvolací soud se musí zabývat i dodržením procesních předpisů soudem prvního stupně. Vady řízení mohou mít pro rozhodnutí odvolacího soudu význam jen tehdy, jestliže mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a jestliže za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava. Bylo-li řízení před soudem prvního stupně postiženo takovými vadami, je to důvodem pro zrušení rozhodnutí.

Institut potvrzení věcně správného rozhodnutí odvolacím soudem nevylučuje možnost potvrzení pouze určitého výroku, popřípadě jeho určité části. Není také vyloučeno použití mezitímního rozsudku tehdy, když soud prvního stupně sice správně rozhodl o základu věci, nikoli však již o výši uplatněného nároku. Pokud jde o nevyřešené výroky, může odvolací soud rozhodnout jinak, např. v tomto rozsahu rozhodnutí soudu prvního stupně změnit nebo zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

7.3. Změna napadeného rozhodnutí

Odvolací soud rozsudkem napadené rozhodnutí ve věci samé změní, jestliže soud prvního stupně rozhodl nesprávně, ačkoliv správně zjistil skutkový stav. Tam tedy, kde soud prvního stupně dospěl na základě správně zjištěného skutkového stavu k nesprávnému právnímu závěru, připouští zákon změnu rozhodnutí. Stejně rozhodne i tehdy, kdy soud prvního stupně nezjistil skutkový stav dostatečně, ale po doplnění nebo zopakování dokazování je skutkový stav věci zjištěn tak, že je možné o věci rozhodnout.

Nejsou-li podmínky pro potvrzení usnesení, jímž bylo rozhodnuto o předběžném opatření, nebo jiného usnesení, kterým nebylo rozhodnuto o věci samé,

⁵⁷ Waltr, R., Nová právní úprava odvolacího řízení v občanském soudním řádu, Právní zpravodaj, 2005, č. 2, str. 4

⁵⁸ srov. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 6. vydání, C.H.Beck, Praha, 2003, str. 978

⁵⁹ Nález ze dne 15.5.2003, sp. Zn III.ÚS 765/02, in Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 30, č. 65

nebo pro jejich zrušení podle § 219a odst. 1 splněny, odvolací soud je změni (§220 odst.3).

Jako poslední případ změny napadeného rozhodnutí uvádí ustanovení § 220 situaci, kdy soud v odvolacím řízení schválí smír. Soudní smír mohou totiž účastníci uzavřít nejen za řízení před soudem prvního stupně, ale i za odvolacího řízení. V případě, že dojde k soudnímu smíru v průběhu odvolacího řízení, odvolací soud současně usnesením změni rozhodnutí soudu prvního stupně; tedy vysloví 2 výroky - o schválení smíru a o změně napadeného rozhodnutí. V této souvislosti plyne ze soudní praxe⁶⁰: „uzavření a schválení soudního smíru za odvolacího řízení nebrání ani to, že soud prvního stupně ve věci rozhodl (v souladu se zákonem) rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a OSŘ. Jen z tohoto důvodu totiž soudní smír nemůže být v rozporu s právními předpisy a účastníci mohou skončit řízení soudním smírem, i když za řízení žalovaný uznal nárok, který byl proti němu uplatněn žalobou, nebo se má ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ za to, že tento nárok uznal.“

Zákon č. 59/2005 Sb. změnil větu druhou v § 99 odst. 1, která zněla tak, že „o smír se má soud vždy pokusit“ na větu novou „soud usiluje o smír mezi účastníky. Při pokusu o smír předseda senátu zejména s účastníky probere věc, upozorňuje na právní úpravu a na stanoviska NS a rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek týkající se věci a podle okolností případu jim doporučí možnosti smírného vyřešení sporu.“

Toto ustanovení má původ ve snaze Ministerstva spravedlnosti upravit provádění smíru v řízení před soudy, protože dle vyhodnocení této instituce je většina problémů v občanském řízení na sporném úseku zapříčiněna tím, že soudci málo usilují o usmíření účastníků, že se bojí usmiřovat účastníky, aby nebyli nařčeni z podjatosti, popř., že pokusy o smír provádí jen formálně, čímž je dosaženo toho, že zatímco v zahraničí se smírně vyřeší 40 - 50 % věci, tak u nás je to pouze zlomek a že za všechno může § 99. Tuto úpravu je třeba chápat tak, že má dát jasnější mantinel toho, co soudce v rámci pokusu o smír může.

⁶⁰ rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 1951/2004, R 21/2006

7.4. Zrušení napadeného rozhodnutí

Důvody pro zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně jsou v zákoně uvedeny taxativně. Důvody zrušení jsou tak absolutní (odst. 1 § 219a). Pak je důvodem ke zrušení podle odst. 2 případ, kdy jde o rozsudek nebo usnesení ve věci samé, jestliže ke zjištění skutkového stavu je třeba provést další účastníky navržené důkazy, které nemohou být provedeny v odvolacím řízení; přičemž ustanovení § 213 odst. 5 tím nesmí být dotčeno. Z čehož vyplývá zásadní poznatek pro odvolací soud, že usnesení soudu, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé, lze zrušit z důvodů uvedených v § 219a odst. 1, tedy pro vady řízení, jako je nedostatek podmínek řízení, podjatý soudce nebo pro nepřezkoumatelnost, nepřibrání účastníka, pro nerozhodnutí o procesním nástupnictví. Ve všech ostatních případech procesní rozhodnutí soudu prvního stupně odvolací soud má možnost buď potvrdit nebo změnit.

Zákon také stanoví, jakým způsobem bude odvolací soud po zrušení prvoinstančního rozhodnutí dále postupovat, přičemž postup odvolacího soudu záleží na použitém důvodu zrušení rozhodnutí.

Prvním z důvodů zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně je, že jsou zde vady řízení, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval věcně nepřislušný soud nebo vyloučený soudce anebo nebyl správně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát a nově i jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava. Vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, jsou zejména zmatečnosti vypočtené v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b), odst. 3.

Dalším důvodem je skutečnost, že rozhodnutí není přezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů. Rozhodnutí ve věci samé jsou nepřezkoumatelné zejména tehdy, jestliže postrádají náležitosti uvedené v § 157 odst. 2, 3 nebo 4. Nelze-li rozhodnutí přezkoumat, nemůže odvolací soud zaujmout stanovisko k hmotněprávní a procesněprávní stránce rozhodnutí a ani účastníci proti němu nemohou náležitě formulovat odvolací důvody.

Ke zrušení dojde i tehdy, jestliže soud nepřibral za účastníka toho, kdo měl být účastníkem, a jestliže soud nepokračoval v řízení s tím, kdo je procesním

nástupcem účastníka, který po zahájení řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení.

Skutečností ke zrušení meritorního rozhodnutí je, že ke zjištění skutkového stavu věci je třeba provést další, účastníky navržené důkazy, které nemohou být ve smyslu § 213 odst. 3 a 4 provedeny v odvolacím řízení; přičemž tím nesmí být dotčeno ustanovení § 213 odst. 5, jež zakazuje odvolacímu soudu přihlížet ke skutečnostem nebo důkazům uplatněným v rozporu se zákazem novot. Jde o případy doplnění dokazování, které by bylo příliš rozsáhlé na to, aby bylo provedeno v odvolacím řízení.

S ohledem na výše uvedené důvody následuje způsob, jak může odvolací soud po zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně rozhodnout. Tento výčet je taxativní.

Pokud odvolací soud vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, je soud prvního stupně vázán právním názorem odvolacího soudu (viz. níže). O vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení rozhodne odvolací soud vždy, není-li důvod k zastavení řízení nebo postoupení věci věcně příslušnému soudu.

Zruší-li odvolací soud napadené rozhodnutí proto, že v prvním stupni rozhodl věcně nepřislušný soud, odvolací soud současně rozhodne o postoupení věci věcně příslušnému okresnímu nebo krajskému soudu.

V případě zrušení rozhodnutí pro neodstranitelné nedostatky podmínek řízení, odvolací soud řízení zastaví. Pokud by ale šlo o nedostatky podmínek řízení, které lze odstranit, odvolací soud vždy vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, což je odrazem zásady dvouinstančnosti občanského soudního řádu.

V souvislosti s vrácením věci k dalšímu jednání má odvolací soud možnost současně nařídit, aby věc v dalším řízení projednal a rozhodl jiný samosoudce (senát), než který vydal zrušené rozhodnutí, nebo věc přikázat jinému soudu prvního stupně, jemuž je nadřízen. Důvodem tohoto postupu je, že nebyl dodržen závazný právní názor, nebo že v řízení došlo k závažným vadám. V tom případě se nejedná o povinnost, ale o možnost odvolacího soudu tak rozhodnout. Otázkou je, jestli se tato úprava dá považovat za správnou. Tímto způsobem totiž může docházet křešení

různých sporů v rámci odlišností právních názorů jednotlivých soudů. Bude proto jen na soudech samotných, aby k těmto případům docházelo jen výjimečně, za opodstatněných okolností a vyvarovaly se schválností, které se mezi soudy nezřídka dějí.

Odvolací soud není oproti napadenému rozsahu vázán uplatněným odvolacím návrhem. Odvolací soud tak může rozhodnutí soudu prvního stupně zrušit, i když je navrhována jeho změna, a naopak.

8. Náklady řízení a další průběh řízení

Odvolací soud rozhoduje též o nákladech řízení. Pro rozhodování o náhradě nákladů v odvolacím řízení platí přiměřeně ustanovení o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně, tedy ustanovení § 137 až 151 OSŘ. I v odvolacím řízení se tedy uplatní stejné zásady placení a náhrady nákladů jako v řízení na prvním stupni, včetně možnosti osvobození od soudních poplatků. O nákladech řízení se rozhoduje z úřední povinnosti.

Potvrdí-li odvolací soud napadené rozhodnutí v plném rozsahu, včetně nákladů řízení, nezabývá se náklady prvoinstančního rozhodnutí, ale pouze náklady odvolacího řízení. V případě změny napadeného rozhodnutí, musí odvolací soud rozhodnout o nákladech řízení odvolacího i u soudu prvního stupně. Pokud odvolací soud zruší rozhodnutí a vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení nebo věc postoupí věcně příslušnému soudu, rozhodne o nákladech řízení soud prvního stupně v novém rozhodnutí o věci. Znamená to, že soud prvního stupně rozhodne o nákladech vzniklých v původním řízení, v odvolacím řízení a v novém řízení u soudu prvního stupně jako celku. Zruší-li však odvolací soud napadené rozhodnutí a řízení zastaví, rozhodne též odvolací soud o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Soud prvního stupně má svou úlohu i po rozhodnutí odvolacím soudem. Jde o doručení rozhodnutí o odvolání, pokud je nedoručil odvolací soud sám (srov. § 225).

Doručení rozhodnutí je procesním úkonem, který má provést soud prvního stupně, jakmile mu odvolací soud vrátí spis. Ve výjimečných případech je odvolací soud oprávněn doručit své rozhodnutí přímo; jde zpravidla o rozhodnutí, která vydal v průběhu odvolacího řízení; rozhodnutí, která lze doručit ihned po skončení jednání, jež rozhodnutí předcházelo, nebo rozhodnutí, u nichž okolnosti případu vyžadují, aby byla doručena bez prodlení.

Není účelem této práce rozebírat úpravu doručování, ale je podle mého názoru zapotřebí se v rámci praktického pohledu upozornit na tuto oblast. Systém doručování se zdá být totiž největším problémem současné české justice, což potvrzují mnozí soudci. Soudy zejména prvního a druhého stupně tíží problémy s efektivitou a spolehlivostí doručování. Samotná úprava doručování je příliš rozsáhlá, složitá a kasuistická. Zmatek je způsoben nedostatkem podzákonné úpravy, ale též konfliktem zákonné úpravy s poštovními předpisy. Nesmíme opomenout ani rozdílnosti zákonných úprav - v OSŘ, EŘ, SŘS, ZKV.

Problém s doručováním nebyl vyřešen ani novelou občanského soudního řádu č. 555/2004 Sb. V současné právní úpravě (§ 45 a násl. OSŘ) neexistuje odpovědnost účastníka za vlastní poštu a ochranu vlastních zájmů, není zakotvena povinnost uvést adresu pro doručování, i v případě doručování na adresu uvedenou v centrální evidenci obyvatel je možné doručení popřít.

Možné řešení vidí soudci právě v zavedení povinné doručovací adresy (třeba na poště, obecním úřadě) pro doručování na území České republiky, která by platila jako nevyvratitelná domněnka s účinky fikce doručení. K tomuto účelu má být využita centrální evidence obyvatelstva. Tím se by se tedy zavedla odpovědnost každého za vlastní poštu. Další variantou, jak vyplývá ze Základních tezí souhrnné novely občanského soudního řádu, by mohla být možnost doručení písemností inspirovaná zahraniční úpravou, tedy uložením do schránky.

V následující fázi úpravy doručování se teze přiklání k zavedení virtuální poštovní schránky, do které by se doručovalo duplicitně spolu s klasickým doručením. Nicméně takovéto předpisy dosud vydány nebyly, takže je do určité míry problematické jak lze využít elektronické zaslání písemností a podle mého mínění za současného stavu rozhodně nelze doručovat rozhodnutí soudu, protože nikde není

stanoveno, jak by takový účastník s takovým rozhodnutím měl zacházet, jak by mělo být opatřeno a k čemu by mu vůbec bylo, že by mu byl poslán vůbec ničím neověřený textový soubor z počítačové verze, který nemůže být opatřen ničím, žádným identifikačním znakem o tom, že ho skutečně vydal soud, který se k němu hlásí.

Z okruhů adresátů a odlišnostech při doručování, také vyplývají vzory soudních doručenek. Namísto dřívějších dvou typů obálek jsou soudci nuceni používat devět nových druhů obálek, jejichž tisk je technicky náročný a nákladný. Z toho důvodu vyvstává otázka, jestli by nebylo vhodné opustit složitou diferenciaci úpravy dle adresátů.

Podle mého mínění by se měl zákonodárce ubírat cestou podstatného zjednodušení úpravy doručování soudních písemností, přehodnotit zcela problematiku formálních náležitostí doručení.

V souvislosti se zrušením rozhodnutí soudu prvního stupně a vrácením věci k dalšímu řízení se uplatňuje zásada, že soud prvního stupně je vázán právním názorem odvolacího soudu. Předpokladem je, že odvolací soud ve zrušovacím usnesení uvede právní názor. Tímto názorem je soud prvního stupně vázán jak při posouzení otázek hmotného práva tak při aplikaci procesních předpisů a pokynů. Ale do jaké míry má být soudce formálně vázaný? Teorie v tomto směru jen uvádí: „Změní-li se ovšem dodatečně skutkový stav natolik, že na nový skutkový základ věci není aplikace právního názoru odvolacího soudu již možná, není soud prvního stupně vázán v tomto rozsahu právním názorem odvolacího soudu.“⁶¹ Vyslovil-li odvolací soud pouze pokyny pro další postup v řízení po stránce procesní, nejsou takové pokyny „právním názorem“, kterým by byl soud prvního stupně omezen v právním posouzení věci.

Ustanovení § 225 upravuje další podmínky v případě, kdy bylo napadené rozhodnutí zrušeno a věc postoupena věcně příslušnému soudu. Výslovně stanoví, že

⁶¹ Winterová, A. a kol.: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 3. vydání, Linde Praha, 2007, str. 651

§ 104a, který ukládá, aby sou věcnou příslušnost zkoumal kdykoli za řízení, se v dalším řízení nepoužije. Otázka věcné příslušnosti je totiž postoupením věci soudu věcně příslušnému vyřešena.

9. Závěr

V předešlém textu jsem se pokusila vyložit předmět odvolání v civilním procesu. Není mým záměrem opakovat shora uvedené, ale spíše snaha o zhodnocení stávající právní úpravy a zamyšlení se nad možnými řešeními k jejímu zlepšení.

Springer uvádí, že hlavním problémem české justice je pomalost řízení. „Doba trvání soudních řízení je již léta společností vnímána jako příliš dlouhá. Po strmém vzrůstu délky řízení v letech 1991 až 1995 se doba stabilizovala na neúnosně vysoké úrovni, ale následně došlo ještě k dalšímu nárůstu délky řízení.“⁶²

Na základě statistických údajů MSp⁶³ je možno v činnosti krajských soudů pozorovat neustálý růst počtu nevyřízených věcí. Přesto nelze přehlédnout i současný nárůst nápadu a počtu vyřízených věcí než v předcházejícím roce, které mají na statistické údaje o počtu nevyřízených věcí nezanedbatelný vliv. Proto je třeba na takové rozborů nahlížet v rámci jejich celku a ne jen v jejich omezeném rozsahu.

Novela č. 59/2005 Sb. zamezila zbytečným zrušením prvostupňových rozsudků ku prospěchu jejich změny odvolacím soudem, což rozhodně přispělo ke zrychlení soudního řízení. Nevidím v tom tak kritizovaný problém nemožnosti uplatnění řádného přezkumného prostředku proti takto změněnému rozhodnutí, jako spíše v demotivujícím prvku pro nalézací soudy. I za předpokladu, že nové rozhodnutí ve věci soudu prvního stupně je napadeno odvoláním, není pravděpodobné, že by odvolací soud nepotvrdil rozhodnutí soudu prvního soudu, který se řídil jeho právním názorem. Naproti tomu u demotivujícího prvku jsou

⁶² Dr. Paul Springer – Závět české justici, 4.11.2005 . Springer je soudce vrchního soudu v Hammu/SRN

⁶³ Příloha - Krajské soudy – vyřizování odvolání v občanskoprávní agendě

obavy z toho, že soudci se mohou spoléhat na to, že souzenou věc za ně dodělá senát soudu odvolacího, a že tedy věc odbudou, jen aby měli „čárku“ ve výkazu. V rámci toho může ale nastat i situace, kdy „soudci nalézacího soudu mohou zcela podřít svoji rozhodovací praxi podle způsobu rozhodnutí odvolacího soudu; tedy aby nedošlo ke zrušení jejich rozhodnutí odvolacím soudem, namísto toho, aby našli právo, jak je od nich žádáno.“⁶⁴

Nesmíme ovšem také opominout prohřešky odvolacích soudů. Je oprávněná kritika odvolacích soudů, které se nesnaží v mnoha případech spor dořešit do konce a lpí na procesních detailech. Tím může být např. tzv. „VVV“, tedy vrácení věci bez věcného vyřízení, které je v praxi nezdědká zneužíváno z důvodů tzv. „časové zaneprázdněnosti“. Díky tomu mají totiž odvolací soudy určitou možnost věc vrátit soudu prvního stupně, a tím „natáhnout“ lhůtu k rozhodnutí v případě, že právě na „to“ nemají čas. Jako příklad „VVV“ lze uvést vrácení věci soudu prvního stupně z důvodů podepsání předkládací zprávy vyšším soudním úředníkem namísto soudcem. Jak je patrné, je k rychlosti a plynulosti soudního řízení zapotřebí, aby mezi soudy první a druhé instance fungovala určitá symbióza, bez které to není možné.

Problematika mediace a usmíření sporných stran zasluhuje zvláštní pozornost. Existují názory na zavedení mimosoudní mediace, ve které lze spatřovat možnost, jak odbřemenit soudy od řady zbytečných sporů. Podle názoru soudců je taková úprava vhodná pro spory obchodní, ale ne občanské. Sám soudce má vést účastníky ke smírnému řešení sporu z toho důvodu, že už sám rozhoduje a má svůj vlastní názor, jak spor vidí, tedy jak případně rozhodne. Domnívám se, že by soudci měla být zachována zákonná možnost vést strany ke smírnému vyřešení sporu. Přesto musím dát za pravdu některým názorům, že pro náročná smírná jednání není v soudní síni prostor. Jako vhodné řešení se nabízí posílení významu přípravy jednání institucionalizací „přípravného roku“⁶⁵.

Pokud se týká obecných zásad nové úpravy OSŘ, bylo by i z pohledu odvolání vhodné navázat na prvorepublikovou úpravu a komplexně upravit zvláště

⁶⁴ Jirsa J., Novinky v civilním řízení soudním (kritická studie), 1. vydání, Praha, LexisNexis, 2005, str. 27

⁶⁵ Tuto myšlenku podporuje v rámci legislativní rekodifikační komise např. A. Winterová

řízení sporné a řízení nesporné. Došlo by tak ke zvýraznění rozdílu mezi těmito typy řízení.

Zcela novou úpravu by zasluhovala zejména protokolace, doručování (viz předchozí text) a omezení rozsahu odůvodnění rozsudků, které se již objevují v základních tezích souhrnné novely OSŘ z dubna tohoto roku.

České právní prostředí je poznamenáno řadou změn; o některých bylo pojednáno shora. I přes rozsáhlé dosavadní novely nebyly však zcela naplněny představy laické veřejnosti ani soudů. Přesto se jimi v praxi prověřily procesní instituty, a tím ulehčují představy o budoucí rekodifikaci procesního předpisu, který by měl být modernější a pružnější.

Odvolání patří do složitého systému garancí, jimiž je dosahováno spravedlivé ochrany subjektivních práv a oprávněných zájmů, které má za tím účelem občanské právo procesní vytvářet. Můžeme jen doufat, že se občanský procesní předpis k tomuto cíli zase více přiblíží.

10. Seznam použité literatury

- Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 4. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha, 2006
- Winterová, A. a kol.: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 3. vydání, Linde Praha, 2007
- Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, II. díl, 7. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006
- Schelleová, I. a kol.: Civilní proces, 1. vydání, Eurolex Bohemia, Praha, 2006
- Schelleová, I.: Základy občanského práva procesního, 1. vydání, Eurolex Bohemia, Praha, 2005
- Stavínohová, J., Hlavsa P.: Civilní proces a organizace soudnictví, Masarykova Univerzita Brno, Nakladatelství Doplněk Brno, 2003
- Kindl, M., Šíma, A., David, O.: Občanské právo procesní, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2005
- Choděra, O., Občan v soudním řízení, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2001
- Jirsa J., Novinky v civilním řízení soudním (kritická studie), 1. vydání, Praha, LexisNexis, 2005
- Plecitý V., Vrabc J., Občanské právo procesní, 1. vydání, Praha, Kodex Bohemia, 1998
- Handl, V., Rubeš, J., občanský soudní řád, Komentář, II. díl, Panorama, Praha, 1985
- Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb.
- Kühn, Z., Derka, L., Odůvodnění rozhodnutí vyššími soudy po 1.1.2001 a některé poznámky související, Právní rozhledy, 2001, č. 8
- Drápal, L., Odvolání po novele občanského soudního řádu, Právní rozhledy, 2001, č. 9, mimořádná příloha
- Winterová, A.: Koncentrace civilního soudního řízení, Bulletin Advokacie, 2001, č.4
- Derka, L., Námitka promlčení vznesená v odvolacím řízení, Soudní rozhledy, 2003, č. 2

-Derka, L., Ještě jednou k námitce promlčení vznesené v odvolacím řízení, Soudní rozhledy, 2003, č. 10

-Zoubek, H., Uplatnění námítky promlčení v odvolacím řízení, Soudní rozhledy, 2005, č. 5

-Záznam přednášky JUDr. Drápala, Brno 1.2.2005

-Dr. Paul Springer – Závět české justici, Praha, 4.11.2005

-Statistické údaje MSp, www.justice.cz

Příloha č. 1

Příklad usnesení o odmítnutí opožděného odvolání⁶⁶

USNESENÍ

Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl předsedou senátu Mgr. Zdeňkem Rychnovským, jako samosoudcem, v právní věci žalobce : Ladislav Pavlů, bytem Praha 5, Na Návrší 395/5, zast. JUDr. Tomášem Hájkem, advokátem se sídlem Praha 1, Němcova 15, proti žalovanému Martin Litvan, bytem Praha 4, V Stráni 1

o Kč 60.000,- s přísl.- odvolání žalovaného

t a k t o:

- I. odvolání žalovaného podané proti Rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 č.j. 39 C 373/2003 – ze dne 4.3.2004 **se odmítá.**
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í: Žalobce se svou žalobou podanou u soudu dne 30.6.2003 domáhal zaplacení Kč 60.000,- s příslušenstvím z titulu smlouvy o půjčce. Zdejší soud ve věci vydal dne 4.3.2004 rozsudek, kterým žalobě v plném rozsahu vyhověl. Tento rozsudek byl žalovanému uložen na poště dne 9.4.2004, doručen dne 19.4.2004, tedy desátým dnem od uložení, dle § 47 odst. 3 OSŘ. Žalovaný své odvolání podal dne 21.5.2004 poštou. Odvolání však již bylo podáno po lhůtě, když rozsudek nabyl právní moci dne 5.5.2004. Dle ust. § 208 odst. 1 OSŘ opožděně podané odvolání předseda senátu soudu prvního stupně odmítne, a proto soud rozhodl, jak ve výroku shora uvedeno. Výrok o nákladech řízení je dán ust. § 146 odst. 3 OSŘ, když žalobci nevznikly náklady řízení s odvoláním žalovaného.

P o u ě e n í: Proti tomuto usnesení I z e podat odvolání do 15 dnů k Městskému soudu v Praze prostřednictvím soudu zdejšího.

V Praze dne 27.7.2004

Mgr.Zdeněk Rychnovský
předseda senátu

⁶⁶ Schelleová, I. a kol.: Civilní proces, 1. vydání, Eurolex Bohemia, Praha, 2006, str. 610

Příloha č. 2

Příklad výzvy k odstranění vad odvolání⁶⁷

U S N E S E N Í

Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl předsedou senátu Mgr. Zdeňkem Rychnovským, jako samosoudcem, v právní věci žalobce : Ladislav Pavlů, bytem Praha 5, Na Návrší 395/5, zast. JUDr. Tomášem Hájkem, advokátem se sídlem Praha 1, Němcova 15, proti žalovanému Martin Litvan, bytem Praha 4, V Stráni 1

o Kč 60.000,- s přísl.- odvolání žalovaného

t a k t o:

Soud vyzývá odvolatele, aby své odvolání ze dne 20.2.2004 proti rozsudku č.j. 39 C 361/2003 – 27 ze dne 2.2.2004 d o p l n i l o náležitosti uvedené v § 205 OSŘ, zejména, aby uvedl:

kromě obecných náležitostí dle § 42 odst. 4 (kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká, co sleduje, datum a podpis s potřebným počtem stejnopisů),

- proti kterému rozhodnutí směřuje,
- v jakém rozsahu ho napadá,
- odvolací důvod – v čem je spatřována nesprávnost tohoto rozhodnutí nebo postupu soudu
- odvolací návrh – čeho se domáhá, jak má soud v odvolacím řízení rozhodnout (§ 205 odst. 1 OSŘ).

Odvolatel může bez souhlasu soudu měnit odvolací návrhy i odvolací důvody, a to i po uplynutí lhůty k odvolání (§ 205 odst. 3 OSŘ)

Rozsah, v jakém se rozhodnutí napadá, může být odvolatelem měněn jen po dobu trvání lhůty k odvolání (§ 205 odst. 4 OSŘ).

V odvolání lze uvést nové skutečnosti nebo důvody, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně s tím, že mohou být odvolacím důvodem pouze tehdy, jestliže se týkají podmínek řízení (věcné příslušnosti soudu, vyloučení soudce (přisedícího) nebo obsazení soudu); má být jimi prokázáno, že v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; má být jimi zpochybněna věrohodnost důkazních prostředků, na nichž spočívá rozhodnutí soud prvního stupně; odvolatel nebyl řádně poučen dle § 119a odst. 1 OSŘ (tj. že všechny rozhodné skutečnosti musí být uvedeny a důkazy označeny dříve než ve věci soud

⁶⁷ Schelleová, I. a kol.: Civilní proces, 1. vydání, Eurolex Bohemia, Praha, 2006, str. 611

vyhlásí rozhodnutí); nastaly (vznikly) po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudem prvního stupně (§ 205a odst. 1 OSŘ).

V odvolacím řízení nelze uplatnit nový nárok (§ 216 odst. 2 OSŘ).

Oprávněné a doplněné odvolání je třeba soudu předložit ve lhůtě 10 dnů ode dne doručení tohoto usnesení, a to ve 3 vyhotoveních.

P o u ě n í: Proti tomuto usnesení **n e n í** odvolání přípustné.

Nebude-li odvolání podle uvedeného pokynu ve stanovené lhůtě a počtu vyhotovení doplněno a u soudu předloženo, zdejší soud předloží spis odvolacímu soudu, který může postupovat dle § 43 odst. 2 za použití § 211 OSŘ a odvolání odmítnout.

V Praze dne 23.3.2004

Mgr.Zdeněk Rychnovský
předseda senátu

Příloha č. 3

Příklad předkládací zprávy⁶⁸

Městskému soudu v Praze

Předkládáme spisy s odvoláním, které podal.....

Osoba oprávněná ano ne

Napadené rozhodnutí na č. 1.....doručené dne.....

Odvolání na č. 1.....podáno-dáno na poštu dne.....

Včas Opožděně

Odvolání doručeno ostatním účastníkům dne.....

Odpověď na odvolání č.1.....podána – podána nebyla

Soudní poplatek zaplacen ve výši.....na č. 1.....

Připojují se 3 stejnopisy vyhotovení napadeného rozhodnutí a dále spisy.....

V Praze dne.....Předseda senátu.....

⁶⁸ Schelleová, I. a kol.: Civilní proces, 1. vydání, Eurolex Bohemia, Praha, 2006, str. 616

Příloha č.4

Příklad záhlaví a výroku usnesení vydaného v rámci autoremedury⁶⁹

U S N E S E N Í

Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl předsedou senátu Mgr. Zdeňkem Rychnovským, jako samosoudcem, v právní věci žalobce : Ladislav Pavlů, bytem Praha 5, Na Návrší 395/5, zast. JUDr. Tomášem Hájkem, advokátem se sídlem Praha 1, Němcova 15, proti žalovanému Martin Litvan, bytem Praha 4, V Stráni 1

o Kč 60.000,- s přísl.- odvolání žalovaného

t a k t o:

Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č.j. 39 C 184/2001 ze dne 27.8.2002, kterým bylo odvolací řízení zastaveno, **s e z r u š u j e.**

⁶⁹ Schelleová, I. a kol.: Civilní proces, 1. vydání, Eurolex Bohemia, Praha, 2006, str. 614

Tabulka 1. Městský soud PHA, agenda obč-pr. C

r.2004						
	obživlo	převzato	nápad	celkový nápad	vyřízeno	nevyřízeno k
I. čtvrtletí	21	472	157	157	171	479
II. čtvrtletí	40	479	165	322	145	539
III. čtvrtletí						
IV. čtvrtletí						
2005						
I. čtvrtletí	21	549	216	216	239	547
II. čtvrtletí	41	547	158	374	208	538
III. čtvrtletí						
IV. čtvrtletí						
2006						
I. čtvrtletí	43	592	167	167	198	604
II. čtvrtletí	27	604	133	300	208	556
III. čtvrtletí						
IV. čtvrtletí						
2007						
I. čtvrtletí	28	560	190	190	237	541
II. čtvrtletí	27	541	189	380	278	519
III. čtvrtletí						
IV. čtvrtletí						

Tabulka 2. Městský soud PHA agenda Co

r.2003					
	převzato	nápad	celkový nápad	vyřízeno	nevyřízeno k
2003	1 524	3 570	3 570	3 633	1 461
2004	1 461	3 570	3 570	3 633	1 461
2005					
2006	1 973	3 889	3 889	4 004	1 858
2007	1 858	3 961	3 961	3 710	2 042
2008	1 791	3 961	3 961	3 710	2 042
2009	2 091	4 151	4 151	3 662	2 582
2010	2 582	4 151	4 151	3 662	2 582

Tabulka 3. Obvodní soudy pro Prahu I-10 agenda C

r.2004	agenda C					
	obživo	převzato	nápad	celkový nápad	vyřízeno	nevřízeno k
I. část	2 334	37 879	16 429	16 429	23 493	33 149
II. část	2 284	33 149	16 180	32 609	20 912	30 701
III. část						
IV. část						
r.2005						
I. část	2 164	31 505	20 448	20 448	20 638	33 479
II. část	2 217	33 479	21 352	41 800	23 433	33 615
III. část						
IV. část						
r.2006						
I. část	2 606	32 021	19 677	19 677	22 119	32 185
II. část	2 392	32 185	21 477	41 154	23 836	32 218
III. část						
IV. část						
r.2007						
I. část	4 070	33 553	24 055	24 055	27 840	33 838
II. část	4 716	33 838	22 897	46 952	27 093	34 361
III. část						
IV. část						

*Údaje Městského soudu v Praze, čerpáno z www.justice.cz

Označení soudních agend

- C - převážnou část agendy tvoří věci upravené občanským zákoníkem, zákoníkem práce, zákonem o rodině a předpisy související
- Co - odvolání proti rozhodnutím soudu prvního stupně ve věcech občanskoprávních

Krajské soudy – vyřizování odvolání v občanskoprávní agendě

Tabulka 4. Co - KS Agenda

Rok	Nápad	Vyřizeno	Nevyřizeno k 31.12. ¹	Index k 31.12.
1967	24 060	23 443	2 774	138,00
1968	22 672	23 210	2 236	118,00
1969	21 728	21 703	2 261	124,00
1970	22 773	22 855	2 179	114,00
1971	24 699	24 323	2 555	124,00
1972	25 147	25 097	2 605	124,00
1973	26 032	26 500	2 137	98,00
1974	26 137	26 208	2 066	94,00
1975	28 344	27 929	2 481	105,00
1976	29 797	29 758	2 520	101,00
1977	28 500	28 217	2 803	118,00
1978	27 973	28 335	2 441	104,00
1979	28 098	28 249	2 290	97,00
1980	27 874	27 916	2 248	96,00
1981	28 904	28 840	2 392	96,00
1982	29 583	29 667	2 228	90,00
1983	30 431	30 361	2 298	90,00
1984	31 529	31 345	2 482	94,00
1985	31 378	31 583	2 277	87,00
1986	31 773	31 857	2 193	82,00
1987	33 958	33 499	2 652	93,00
1988	35 001	35 305	2 348	80,00
1989	33 996	33 765	2 579	91,00
1990	30 881	30 920	2 540	98,00
1991	33 239	32 765	3 014	108,00
1992	32 685	31 149	4 550	167,00
1993	38 315	35 541	7 324	229,00
1994	46 747	42 396	11 675	299,00
1995	50 473	48 122	14 026	333,00
1996	52 498	51 887	14 637	334,00
1997	69 026	55 649	28 014	487,00
1998	63 419	68 191	23 242	439,00
1999	68 660	71 422	20 480	357,00
2000	68 160	68 099	20 541	361,00
2001	58 761	62 874	16 428	335,00
2002	56 548	60 053	12 923	274,00
2003	62 300	60 830	14 393	277,00

	NÁPAD			VYŘIZENO			NEVYŘIZENO		
	2004	2005	rozdíl	2004	2005	rozdíl	2004	2005	rozdíl
Česká republika	14 672	15 150	478	14 223	15 331	1 108	1973	1791	-182
Středočeský územní soud	7366	7554	188	7228	7563	335	578	571	-7
Středočeský územní soud - Praha	3719	3927	208	3694	3880	185	409	456	47
Středočeský územní soud - ostatní územní soudy	6466	6598	132	6418	6766	348	956	788	-168
Středočeský územní soud - ostatní územní soudy - Praha	6879	7344	465	6548	7166	618	2541	2719	178
Středočeský územní soud - ostatní územní soudy - ostatní územní soudy	5842	6215	373	5682	6114	432	1215	1316	101
Středočeský územní soud - ostatní územní soudy - ostatní územní soudy - Praha	10 111	9773	-338	9851	9851	0	6187	6109	-78
Středočeský územní soud - ostatní územní soudy - ostatní územní soudy - ostatní územní soudy	12 555	12 789	234	12 425	12 423	-2	2075	2441	366
Česká republika	67 610	69 350	1740	66 069	69 094	3025	15 934	16 191	257

Ročenka MSP - Statistický přehled soudních agend za rok 2005

Tabulka 5. Agenda Co Krajský soud

	Co - celkem							
	nápad	vyřízeno	nevyřízeno	index	nevyřízeno			
					přes 3 m. do 1 roku	%	přes 1 rok	%
MS Praha	15150	15331	1791	141,86	302	16,86	18	1,01
KS Praha	7554	7563	571	90,71	84	14,71	20	3,50
KS Č. Budějovice	3927	3880	456	139,34	47	10,31	14	3,07
KS Plzeň	6598	6766	788	143,32	244	30,96	34	4,31
KS Ústí n. Labem	7344	7166	2719	444,28	1172	43,10	425	15,63
KS Hradec Králové	6215	6114	1316	254,09	454	34,50	27	2,05
KS Brno	9773	9851	6109	750,11	2836	46,42	1713	28,04
KS Ostrava	12789	12423	2441	229,04	937	38,39	58	2,38
ČR	69350	69094	16191	280,16	6076	37,53	2309	14,26

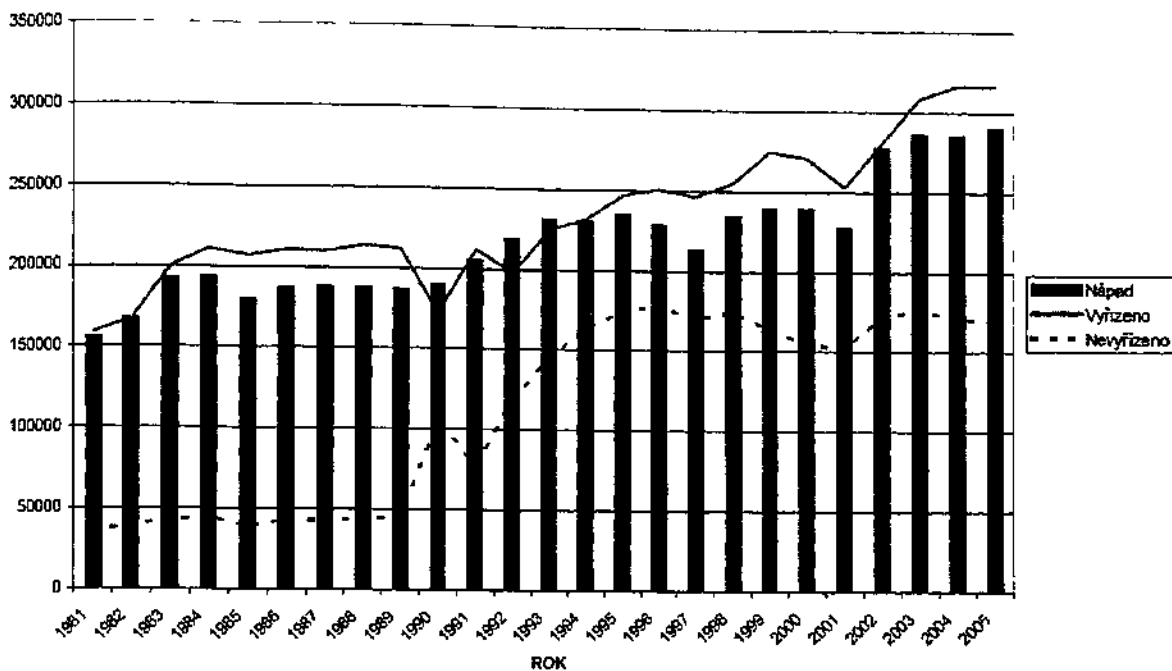
*Index 1- podíl nevyřízených věcí k průměrnému měsíčnímu nápadu za sledované období násobený 10

Tabulka 6. Agenda Co - výsledek odvolání KS

	Agenda Co (v osobách)				
	potvrzeno	změněno	zrušeno a vráceno	jinak	celkem
MS Praha	6649	2613	2624	3445	15331
KS Praha	3538	1451	762	1812	7563
KS Č. Budějovice	1938	820	359	763	3880
KS Plzeň	3055	1015	744	1952	6766
KS Ústí n. Labem	2881	1402	955	1928	7166
KS Hradec Králové	3155	1084	722	1153	6114
KS Brno	3766	2170	1707	2208	9851
KS Ostrava	5753	1835	1332	3503	12423
ČR	30735	12390	9205	16764	69094

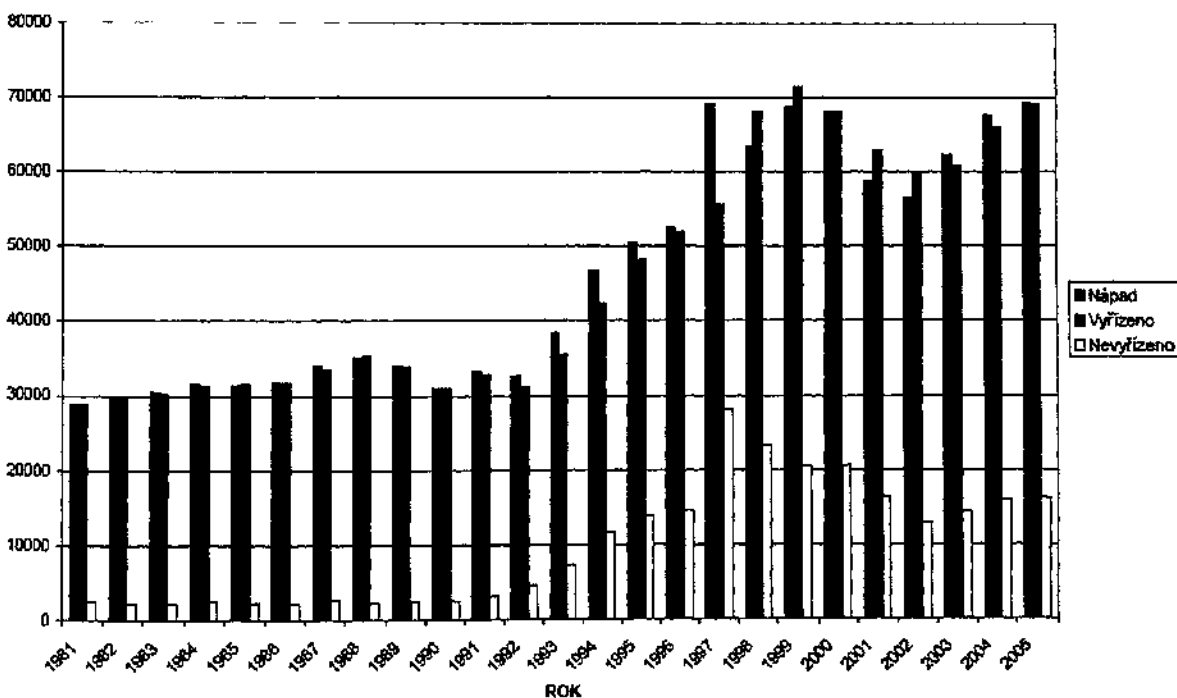
Grafické znázornění vybraných ukazatelů

Agenda C - okresní soudy
(včetně rozvodů)



Obrázek 1- graf č. 1

Agenda Co - krajské soudy
(celkem)



Obrázek 2 - graf č. 2

Pravomocně skončené věci v r. 2005- Přehled o průběhu řízení v obč-pr. věcech

Tabulka 7. KS a OS - počet věcí (spisů)

	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
Způsob zahájení									
- návrhem	64236	23040	11232	18870	30536	15817	38398	38198	240327
- po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost	10	3	2	1	2	15	9	0	42
- povolení obnovy	4	2	8	2	4	4	3	0	27
- po zrušení rozhodnutí nálezem ústavního soudu	14	0	2	6	2	2	5	1	32
- po vyhovění dovolání	40	2	12	35	6	17	6	9	127
- po zrušení rozhodnutí po kasační stížnost	62	2	24	6	32	31	121	34	312
Odvolání podal									
- žalobce	2346	986	474	635	764	726	1224	1339	8494
- žalovaný	2297	1098	541	787	1274	1123	1719	1990	10829
- oba	110	47	50	59	51	72	168	99	656
- jiná osoba	51	9	2	3	3	8	5	7	88
- nebylo podáno	59562	20909	10213	17436	28490	13957	35426	34807	220800
Výsledek odvolacího řízení									
- rozhodnutí bylo potvrzeno	2206	830	539	951	748	948	1109	1424	8756
- rozhodnutí bylo změněno	829	582	285	420	409	377	635	645	4182
- jiný výsledek	1769	728	356	644	935	604	1370	1364	7770
Věc skončena vyhověním konečného návrhu									
- zcela	39991	10027	6390	10109	15680	6825	20089	17605	126716
- zčásti	1687	836	598	828	1098	752	1501	1804	9104
- smírem	1062	970	612	1032	1050	1045	1169	1237	8177
- zamítnutím návrhu	3615	1418	783	1271	1800	1376	2527	3821	16611
- platebním rozkazem	4389	4349	376	808	2201	1116	2241	1658	17138
- jinak	13622	5449	2521	4872	8753	4772	11015	12117	63121
Celkem věcí	64366	23049	11280	18920	30582	15866	38542	38242	240867

Tabulka 8. Agenda Co - výsledek odvolacího řízení

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Způsob zahájení											
- návrhem	145409	165962	178919	182828	199718	206500	188219	196578	229868	247811	240327
- po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost	-	-	-	-	-	-	-	126	97	81	42
- povolení obnovy	45	26	46	58	66	57	50	49	44	43	27
- po zrušení rozhodnutí nálezem ústavního soudu	-	-	-	-	-	-	-	34	30	64	32
- po vyhovění dovolání	58	48	77	97	122	108	145	111	145	155	127
- po zrušení rozhodnutí po kasační stížnost	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	312
Odvolání podal											
- žalobce	5921	6339	6848	7258	7867	7450	7144	7197	7226	7872	8494
- žalovaný	5670	6084	7751	9117	10242	10035	9622	9431	9807	18768	10829
- oba	238	214	329	408	448	521	492	562	561	589	656
- jiný oprávněný	42	36	39	47	44	49	37	65	70	87	88
- nebylo podáno	133641	152773	162075	165952	181475	186608	171119	179622	212540	228924	220800
Výsledek odvolacího řízení											
- rozhodnutí bylo potvrzeno	5655	6466	6987	7862	8762	8878	8281	8084	7476	8173	8756
- rozhodnutí bylo změněno	2279	2617	2858	3085	3627	3597	3380	3071	3066	3348	4182
- jiný výsledek	3737	4100	5112	5884	6052	5780	5954	6683	7105	8146	7770
Věc skončena vyhověním konečného návrhu											
- zcela	42939	57984	66226	71867	90112	102062	93266	97787	123188	128769	126716
- zčásti	6271	7352	7963	8728	9577	8762	8417	7709	8390	9302	9104
- smírem	1392	5887	7007	7432	8269	7782	6573	8490	7258	7973	8177
- zamítnutím návrhu	5258	12916	14180	14571	15306	14662	14046	13172	13657	17318	16611
- platebním rozkazem	20852	18192	14911	17247	17065	15772	13277	14718	15513	20262	17138
- jinak	58600	63735	66765	62938	59577	57643	52843	57015	62198	66583	63121
Celkem věcí	145 512	166 046	177 042	182 783	199 906	206 663	188 414	196 897	230 204	248 206	240 867